



VALSTYBĖS ĮMONĖS REGISTRŲ CENTRO  
PANEVĖŽIO FILIALAS

Valstybės įmonė. V. Kudirkos g. 18 - 3, LT-03105 Vilnius-9, tel. (8 5) 268 8202, faks. (8 5) 268 8311, el. p. [info@registrucentras.lt](mailto:info@registrucentras.lt). Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 124110246  
Filialo duomenys: valstybės įmonės filialas, P.Puzino 7, LT-35173 Panevėžys, tel. (8 45) 510 141, faks. (8 45) 502 361, el. p. [panib@registrucentras.lt](mailto:panib@registrucentras.lt), filialo kodas 147025577, PVM kodas LT241102419

**BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS  
ŽEMĖS VERTINIMO MASINIU BŪDU ATASKAITA**

**Nr. 2011-36-10**

|                          |                                                                                                          |
|--------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Objekto adresas</b>   | Biržų rajono savivaldybė                                                                                 |
| <b>Vertinimo data</b>    | 2011-08-01                                                                                               |
| <b>Vertinimo tikslas</b> | Teisės aktų nustatytiems tikslams                                                                        |
| <b>Užsakovas</b>         | Nacionalinė žemės tarnyba prie<br>Žemės ūkio ministerijos ir Lietuvos<br>Respublikos finansų ministerija |
| <b>Vertinanti įmonė</b>  | Valstybės įmonės Registrų centro<br>Panevėžio filialas (į. k. 147025577)                                 |
| <b>Turto vertintojai</b> | Diana Jakutytė<br>Nijolė Bieliauskienė                                                                   |

Panevėžys, 2011

|                                                                                                                                                       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ataskaitoje yra 46 lapai pagrindinio teksto. Skelbti, dauginti ar kitaip panaudoti ataskaitos duomenis galima tik davus nuorodą į ataskaitos rengėją. |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## TURINYS

|                                                                                                                                                                                                                                     |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1. ĮVADAS.....                                                                                                                                                                                                                      | 4  |
| 1.1. Masinio vertinimo samprata .....                                                                                                                                                                                               | 4  |
| 1.2. Vertinimo pagrindas .....                                                                                                                                                                                                      | 4  |
| 1.3. Vertinimo tikslas .....                                                                                                                                                                                                        | 4  |
| 1.4. Užsakovas .....                                                                                                                                                                                                                | 4  |
| 1.5. Vertintojas.....                                                                                                                                                                                                               | 4  |
| 1.6. Vertinimo data.....                                                                                                                                                                                                            | 6  |
| 1.7. Žemės verčių žemėlapių derinimo, svarstymo ir tvirtinimo dokumentai.....                                                                                                                                                       | 6  |
| 2. ŽEMĖS RINKOS BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOJE APIBŪDINIMAS.                                                                                                                                                                | 7  |
| 2.1. Geografinis apibūdinimas .....                                                                                                                                                                                                 | 7  |
| 2.2. Savivaldybės plotas, miestai, miesteliai, gyventojų skaičius mieste ir kaimo vietovėje.....                                                                                                                                    | 8  |
| 2.3. 2007 – 2011 m. laikotarpiu įregistruotų Lietuvoje, Panevėžio apskrityje ir Biržų r. savivaldybėje esančių žemės sklypų skaičius (kiekvienų metų sausio 1 d., Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis) .....                | 8  |
| 2.4. Žemės fondo pasiskirstymas savivaldybėje pagal pagrindinę žemės naudojimo paskirtį 2011 m. sausio 1 d. (procentais) .....                                                                                                      | 9  |
| 2.5. Žemės fondo pasiskirstymas Biržų rajono savivaldybėje pagal žemės naudmenų plotą 2011 m. sausio 1 d. (procentais) .....                                                                                                        | 9  |
| 2.6. Privачios žemės savininkų skaičius pagal pagrindinę žemės naudojimo paskirtį 2011 m. sausio 1 d. ....                                                                                                                          | 10 |
| 2.7. Per metus parduotų žemės sklypų skaičius 2007 – 2011* m. laikotarpiu.....                                                                                                                                                      | 10 |
| 2.8. Per metus parduotų žemės sklypų skaičius pagal žemės naudojimo paskirtį 2007–2011* m. laikotarpiu .....                                                                                                                        | 11 |
| 3. VERTINIMO MODELIŲ SUDARYMAS .....                                                                                                                                                                                                | 12 |
| 3.1. Teorinis – metodinis masinio vertinimo modelio pagrindimas .....                                                                                                                                                               | 12 |
| 3.2. Laiko pataisa .....                                                                                                                                                                                                            | 16 |
| 3.3. Vietos įtakos įvertinimas .....                                                                                                                                                                                                | 17 |
| 3.3.1. Teorinis – metodinis vietos įtakos įvertinimo pagrindimas .....                                                                                                                                                              | 17 |
| 3.3.2. Zonų aprašymas tekstu .....                                                                                                                                                                                                  | 18 |
| 3.3.3. Trumpas zonų suskirstymo praktinis paaiškinimas.....                                                                                                                                                                         | 19 |
| 4. RINKOS DUOMENŲ IR VERTINIMO MODELIŲ STATISTINIS ĮVERTINIMAS, RINKOS MODELIAVIMAS IR EKSPERTINIO VERTINIMO BŪDAI, REKREACINIO VEIKSNIO ĮVERTINIMAS .....                                                                          | 21 |
| 4.1. Statistinių rodiklių apibūdinimas .....                                                                                                                                                                                        | 21 |
| 4.2. Pradinių rinkos duomenų statistiniai rodikliai.....                                                                                                                                                                            | 23 |
| 4.3. Rinkos modeliavimas.....                                                                                                                                                                                                       | 23 |
| 4.4. Ekspertinis vertinimas .....                                                                                                                                                                                                   | 24 |
| 4.5. Žemės ūkio paskirties ir vandens ūkio paskirties žemės, naudojamos rekreacijai, įvertinimas .....                                                                                                                              | 24 |
| 4.6. Kitos ne žemės ir ne miškų ūkio veiklos ir kitos specialios paskirčių žemės vertinimas                                                                                                                                         | 25 |
| 4.7. Miškų ūkio paskirties (be medynų) žemės sklypų ir miškų žemės (be medynų) žemės ūkio paskirties žemės sklypuose vertinimas .....                                                                                               | 26 |
| 4.8. Pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės vertinimas .....                                                                                                                                                                       | 26 |
| 4.9. Žemės ūkio paskirties žemės sklypų našumo balo įvertinimas .....                                                                                                                                                               | 27 |
| 4.10. Žemės sklypų, kurių paskirtis „kita (daugiaaukščių statinių teritorija)“ arba pobūdžiai „daugiaaukščių ir aukštybinių gyvenamųjų namų statybos“ ir „daugiabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių statybos“, įvertinimas..... | 28 |

|       |                                                                                                                                                   |    |
|-------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 4.11. | Žemės ūkio paskirties žemės sklypų, kurių naudojimo pobūdis – tvenkinių žuvininkystės ūkių, įvertinimas .....                                     | 28 |
| 4.12. | Žemės sklypų paskirties - kita, naudojimo būdo – gyvenamosios teritorijos, mažesnės kaip 4 arai, įvertinimas .....                                | 32 |
| 4.13. | Žemės sklypų vertinimas zonose, kurioms nėra parengtas reikiamos žemės naudojimo paskirties (naudojimo būdo) vertinimo modelis .....              | 32 |
| 4.14. | Žemės ūkio paskirties žemės vertinimas atsižvelgiant į bendrojo plano sprendinius ...                                                             | 32 |
| 4.15. | Paskirties - kita, naudojimo būdo – bendro naudojimo teritorijos, žemės vertinimas...                                                             | 33 |
| 4.16. | Konservacinės paskirties žemės vertinimas.....                                                                                                    | 33 |
| 4.17. | Paskirties – kita, naudojimo būdo – rekreacinės teritorijos, žemės vertinimas .....                                                               | 34 |
| 5.    | ŽEMĖS SKLYPŲ VIDUTINĖS RINKOS VERTĖS APSKAIČIAVIMAS .....                                                                                         | 35 |
| 5.1.  | Žemės sklypo vidutinei rinkos vertei apskaičiuoti būtini duomenys .....                                                                           | 35 |
| 5.2.  | Vidutinės rinkos vertės apskaičiavimo veiksmų eiliškumas .....                                                                                    | 36 |
| 5.3.  | Vidutinės rinkos vertės apskaičiavimo pavyzdžiai .....                                                                                            | 39 |
| 6.    | LITERATŪROS SĄRAŠAS .....                                                                                                                         | 46 |
| 7.    | PRIEDAI .....                                                                                                                                     | 47 |
| 1.    | Savivaldybės teritorijos žemės vertinimo žemėlapiu viešojo svarstymo ataskaita .....                                                              | 48 |
| 2.    | Savivaldybės žemės verčių žemėlapiu viešojo svarstymo pastabų ir pasiūlymų registracijos žurnalas .....                                           | 49 |
| 3.    | Biržų rajono savivaldybės administracijos raštas dėl nekilnojamojo turto ( statinių) ir žemės masinio vertinimo .....                             | 50 |
| 4.    | Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos pastabos dėl žemės masinio vertinimo dokumentų .....                                     | 51 |
| 5.    | Pakeitimai, atlikti atsižvelgiant į nacionalinės žemės tarnybos prie žemės ūkio ministerijos pastabas dėl žemės masinio vertinimo dokumentų ..... | 54 |

## **1. ĮVADAS**

### **1.1. Masinio vertinimo samprata**

Masinių turto vertinimą Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas (1999 m. gegužės 25 d. Nr. VIII – 1202) apibrėžia taip: masinis turto ar verslo (toliau – turto) vertinimas – toks turto vertinimo būdas, kai konkretaus turto vertė nėra nustatoma, o surinktos informacijos apie vertinamąjį turtą analizės būdu nustatomos verčių ribos, apimančios vertinamojo turto vertę. Duomenys renkami, analizuojami ir apskaičiavimai atliekami sisteminimo pagrindais. Šiuo vertinimo būdu vertinami turto objektai, kurie turi daug panašumų.

A. Woolery „Property Tax Principles and Practice“ knygoje pateikiamas toks masinio vertinimo apibrėžimas: masinis vertinimas – tai procesas, kurio metu per apibrėžtą laiką įvertinama labai daug panašių objektų, kurių įvertinimui taikoma vienoda metodologija ir technologija. Atliekus masinį vertinimą parengiama bendra panašaus turto grupės vertinimo ataskaita, tačiau neparengiama kiekvieno turto vieneto vertinimo ataskaita.

Žemės masinis vertinimas šioje vertinimo ataskaitoje atliktas ir pateiktas vadovaujantis aukščiau pateiktų apibrėžimų nuostatomis, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 515 patvirtintomis Žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklėmis ir vėlesniais taisyklių pakeitimais, panaudota užsienio šalių, taikančių šį masinio vertinimo būdą daugelį metų, geriausia patirtis, šios srities ekspertų konsultacijos ir metodinė literatūra.

### **1.2. Vertinimo pagrindas**

Vertinimo pagrindas – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 515 patvirtintų Žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklių 47 punktas, kuriame nurodoma, kad žemės vertinimo masiniu būdu duomenų palaikymas vykdomas kiekvienais metais.

### **1.3. Vertinimo tikslas**

Biržų rajono savivaldybės teritorijos žemės verčių žemėlapis ir vertinimo modeliai naudojami teisės aktų nustatytiems tikslams.

### **1.4. Užsakovas**

Masinio žemės vertinimo užsakovas – Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos ir Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

### **1.5. Vertintojas**

Vertintojas – valstybės įmonė Registrų centras, kodas 124110246, V. Kudirkos g. 18, LT-03105 Vilnius, tel. (8 5) 268 82 02, faks. (8 5) 268 83 11, el. p. [info@registrucentras.lt](mailto:info@registrucentras.lt), Panevėžio filialas, kodas 147025577, P. Puzino g. 7, 5300 Panevėžys, tel. (8 45) 51 01 41, faks. (8 45) 50 23 61, el. p. [panib@registrucentras.lt](mailto:panib@registrucentras.lt).

Registrų centrui suteikta teisė verstis turto ir verslo vertinimu, kvalifikacijos atestatas Nr. 000142, išduotas Vilniuje, Lietuvos Respublikos audito, apskaitos ir verslo vertinimo instituto 2003 m. gegužės 14 d. Įmonės turto ir verslo vertinimo profesinė veikla apdrausta UAB DK „PZU Lietuva“, profesinės civilinės atsakomybės draudimo liudijimas (polisas) PZULT Nr. 1264059, galioja nuo 2011 m. vasario 17 d. iki 2012 m. vasario 16 dienų.

Filiale žemės masinio vertinimo darbus atliko:

Diana Jakutytė, VĮ Registrų centro Panevėžio filialo Vertinimo valstybės reikmės skyriaus nekilnojamojo turto vertintoja (kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 000170);

Nijolė Bieliauskienė, VĮ Registrų centro Panevėžio filialo Vertinimo valstybės reikmės skyriaus nekilnojamojo turto vertintoja asistentė (kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 001443).

Žemės masinio vertinimo darbus organizavo ir kontrolę vykdė šie valstybės įmonės Registrų centro darbuotojai:

Arvydas Bagdonavičius, direktoriaus pavaduotojas turto vertinimui, nekilnojamojo turto vertintojas (kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 000501);

Albina Aleksienė, Vertinimo valstybės reikmės skyriaus vedėja, nekilnojamojo turto vertintoja asistentė (kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 000272);

Antanas Tumelionis, Vertinimo valstybės reikmės skyriaus vyriausiasis specialistas žemės masiniam vertinimui, nekilnojamojo turto vertintojas (kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 000149);

Asta Paškevičienė, Vertinimo valstybės reikmės skyriaus vyriausioji specialistė duomenų analizei, nekilnojamojo turto vertintoja asistentė (kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 001076);

Lidija Zavtrakova, Vertinimo valstybės reikmės skyriaus inžinierė programuotoja;

Vytautas Vaclovas Kavaliauskas, Vertinimo valstybės reikmės skyriaus vyresnysis specialistas duomenų analizei.

Lina Kanišauskienė, Vertinimo valstybės reikmės skyriaus vyriausioji specialistė statinių masiniam vertinimui, nekilnojamojo turto vertintoja (kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 000509).

Atliekant žemės masinį vertinimą panaudota šių užsienio šalių konsultantų metodinė medžiaga:

Jane H. Malme, Linkolno žemės politikos instituto mokslinė bendradarbė, JAV;

Robert J. Gloudemans, masinio vertinimo specialistas, JAV;

Richard R. Almy, masinio vertinimo specialistas, JAV;

John Charman, masinio vertinimo specialistas, Didžioji Britanija;

Knut Mattsson, Švedijos nacionalinės žemės tarnybos nekilnojamojo turto masinio vertinimo specialistas;

Richard D. Ward, JAV ekspertas, nekilnojamojo turto kompiuterizuoto masinio vertinimo konsultantas.

Jussi Palmu, nekilnojamojo turto masinio vertinimo specialistas, Suomija;

Aivar Tomson, nekilnojamojo turto masinio vertinimo specialistas, Estija.

Žemės masinis vertinimas atliktas bendradarbiaujant ir konsultuojantis su Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos, nekilnojamojo turto vertinimo agentūrų, savivaldybių specialistais ir atstovais, užsienio šalių masinio vertinimo ekspertais. Žemės masiniame vertinime panaudota geografinių informacinių sistemų (GIS), programų rengimo, statistinės analizės specialistų žinios ir patirtis.

Atliekant žemės masinį vertinimą panaudota valstybės įmonės Registrų centro atliktų ankstesnių vertinimų patirtis:

| <b>Eil<br/>Nr</b> | <b>Vertinimo dokumentas</b>                                                                                      | <b>Patvirtinimas , paskelbimas</b>                                                                                                           | <b>Vertinimo<br/>data</b> | <b>Įsigaliojo<br/>nuo</b> |
|-------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|---------------------------|
| 1.                | Užsienio šalių ir Registrų centro eksperimentinių vertinimų patirtis                                             | Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinio direktoriaus 2003-08-18 įsakymu Nr. 1P-69, Žin. 2003-08-27, Nr. 82-3777 | 2002-01-01                | 2003-08-28                |
| 2.                | Biržų rajono savivaldybės ir kitų šalies savivaldybių teritorijų žemės vertinimo masiniu būdu 2003 m. ataskaitos | Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinio direktoriaus 2004-04-21 įsakymu Nr. 1P-57, Žin. 2004-04-27, Nr. 61-2213 | 2003-07-01                | 2004-04-28                |
| 3.                | Biržų rajono savivaldybės ir kitų šalies savivaldybių teritorijų žemės vertinimo                                 | Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinio direktoriaus 2005-04-21 įsakymu Nr. 1P-89, Žin.                         | 2004-10-01                | 2005-05-06                |

|    |                                                                                                                  |                                                                                                                                               |            |            |
|----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|------------|
|    | masiniu būdu 2004 m. ataskaitos                                                                                  | 2005-05-05, Nr. 57-1982                                                                                                                       |            |            |
| 4. | Biržų rajono savivaldybės ir kitų šalies savivaldybių teritorijų žemės vertinimo masiniu būdu 2005 m. ataskaitos | Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinio direktoriaus 2006-05-17 įsakymu Nr. 1P-71, Žin. 2006-05-20, Nr. 57-2054  | 2005-10-01 | 2006-07-01 |
| 5. | Biržų rajono savivaldybės ir kitų šalies savivaldybių teritorijų žemės vertinimo masiniu būdu 2006 m. ataskaitos | Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinio direktoriaus 2007-03-14 įsakymu Nr. 1P-27, Žin. 2007-03-27, Nr. 35-1310  | 2006-06-01 | 2007-05-01 |
| 6. | Biržų rajono savivaldybės ir kitų šalies savivaldybių teritorijų žemės vertinimo masiniu būdu 2007 m. ataskaitos | Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinio direktoriaus 2008-01-31 įsakymu Nr. 1P-14, Žin. 2008-03-01, Nr. 25-938   | 2007-06-01 | 2008-05-01 |
| 7. | Biržų rajono savivaldybės ir kitų šalies savivaldybių teritorijų žemės vertinimo masiniu būdu 2008 m. ataskaitos | Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinio direktoriaus 2008-12-18 įsakymu Nr. 1P-170, Žin. 2009-01-24 Nr. 9-338    | 2008-06-01 | 2009-02-01 |
| 8. | Biržų rajono savivaldybės ir kitų šalies savivaldybių teritorijų žemės vertinimo masiniu būdu 2009 m. ataskaitos | Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinio direktoriaus 2009-12-21 įsakymu Nr. 1P-147, Žin. 2009-12-24 Nr. 152-6874 | 2009-12-01 | 2010-01-01 |
| 9. | Biržų rajono savivaldybės ir kitų šalies savivaldybių teritorijų žemės vertinimo masiniu būdu 2010 m. ataskaitos | Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2010-12-21 įsakymu Nr. 1P-152, Žin. 2010-12-28 Nr. 154-7866             | 2010-08-01 | 2011-01-01 |

## 1.6. Vertinimo data

2011 m. rugpjūčio 1 d.

## 1.7. Žemės verčių žemėlapių derinimo, svarstymo ir tvirtinimo dokumentai

Derinimo ir svarstymo dokumentai – viešo svarstymo su visuomene ataskaita, savivaldybės mero pastabos, Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos raštas „Dėl žemės verčių žemėlapių, žemės vertinimo masiniu būdu ataskaitų bei žemės verčių žemėlapių derinimo metu gautų pastabų“ pateikti ataskaitos prieduose, Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos įsakymas „Dėl žemės vertinimo masiniu būdu dokumentų tvirtinimo“ pateiktas atskiru dokumentu interneto puslapyje <http://www.registrucentras.lt/ntr/masvert/index.php>.

## 2. ŽEMĖS RINKOS BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOJE APIBŪDINIMAS

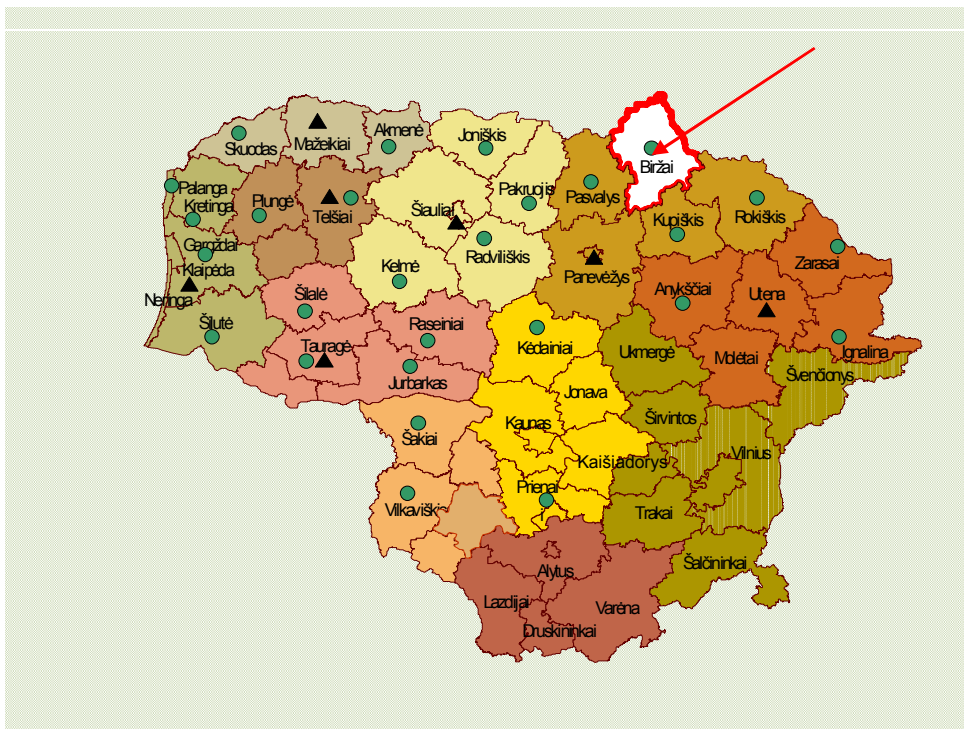
### 2.1. Geografinis apibūdinimas

Biržų rajono savivaldybė yra šiaurinėje Lietuvos Respublikos dalyje (1 pav.), vakaruose ribojasi su Pasvalio rajonu, šiaurėje – su Latvijos Respublika, pietuose – su Kupiškio rajono, rytuose – su Rokiškio rajono savivaldybėmis. Pagal fizinį - geografinį rajonavimą Biržų rajono teritorija yra Lietuvos vidurio žemumos šiaurinėje dalyje (Mūšos - Nemunėlio lyguma).

Pagal botaninį - geografinį padalijimą Biržų rajonas priklauso *Rytų Žemaičių* plynaukštės ir Šiaurės Lietuvos žemumos rajonui. Biržų rajono savivaldybės centras – Biržų miestas. Biržai - šiaurės rytų Lietuvos miestas, įkurtas Apaščios ir Agluonos upių santakoje prie dirbtinio Širvėnos ežero. Biržų istorija glaudžiai susijusi su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės įtakingų didikų Radvilų gimine, kurie čia pastatė bastioninę pilį - tvirtovę, turėjusią strateginę reikšmę. XIX amžiaus pradžioje Biržai atiteko grafams Tiškevičiams, kurie šiauriniame Širvėnos ežero krante pasistatė rezidenciją - Astravo rūmus, įrengė parką. Biržų rajonas garsėja karsto reiškinių - žemės įgriuvomis – smegduobėmis, kurių priskaičiuojama per 9000. Miškuose ir pievose randama nemažai retų gyvūnų bei augalų rūšių. 1992 metais buvo įsteigtas Biržų regioninis parkas. Biržai įsikūrę prie šiaurinės Lietuvos sienos, 20 kilometrų nuo magistralės VIA Baltika. Rajone yra 17 ežerų bei 28 upės. Išskirtinė Tatulos upė, turinti antžeminę ir požeminę vagą, todėl vanduo joje visada šaltas. Per pačius Biržus teka dvi upės ir yra du ežerai. Netoliese įsikūrusi Likėnų reabilitacijos ligoninė, garsėjanti purvo voniomis. Šalia – Likėnų parkas, kurio centre trykšta mineralinio vandens šaltinis. Atstumas nuo Biržų miesto iki Vilniaus miesto – 165 km, iki Kauno miesto – 150 km, iki Klaipėdos miesto – 228 km, iki Lenkijos sienos – 230 km, iki Kaliningrado srities (Rusija) – 189 km, iki Baltarusijos sienos – 150 km, iki Latvijos sienos – 20 km. Per rajoną teka Apaščios, Tatulos, Nemunėlio, Rovėjos upės. Yra du nemaži Širvėnos ir Kilučių ežerai. Biržų rajono upių tinklo tankumas - 0,5 km 1 kv. km (Lietuvoje - 0,49 km 1 kv. km). Rajone yra 17 ežerų, kurių dauguma visai maži. Didžiausias - šalia Biržų esantis Širvėnos ežeras (340 ha), susidaręs XVI amžiuje, patvenkus Apaščios ir Agluonos upes ties jų santaka. Ežeras negilus. Vandens lygio svyravimas, priklausomai nuo kritulių ir dirbtinio reguliavimo, per metus siekia 1,3 - 1,8 metro.

Biržų rajone yra daug karstinių įgriuvų ir dolomito atodangų Nemunėlio bei Apaščios upių skardžiuose.

Visi didesnieji rajono miškai išsidėstę teritorijos pakraščiuose. Didžiausias masyvas - Biržų giria - dešimtas pagal dydį miškų plotas Lietuvoje. Pietinėje rajono dalyje prie didelių Panevėžio Žaliosios girios plotų prieina Vabalninko šilas, pietrytinėje dalyje yra nedideli Salamiesčio ir Galvokų miškai, rytuose - Pariškių miškas. Pietvakariuose išsibarstę smulkesni Kirdonių miškų fragmentai. Šilų miškas, besitęsiantis nuo Būginių link Geidžiūnų - vienintelis didesnis miško masyvas agrarinėje vidurinėje rajono dalyje. Rajono miškingumas - 26,0%, t.y. iš 147624 hektarų rajono ploto 38169 hektarai apaugę mišku.

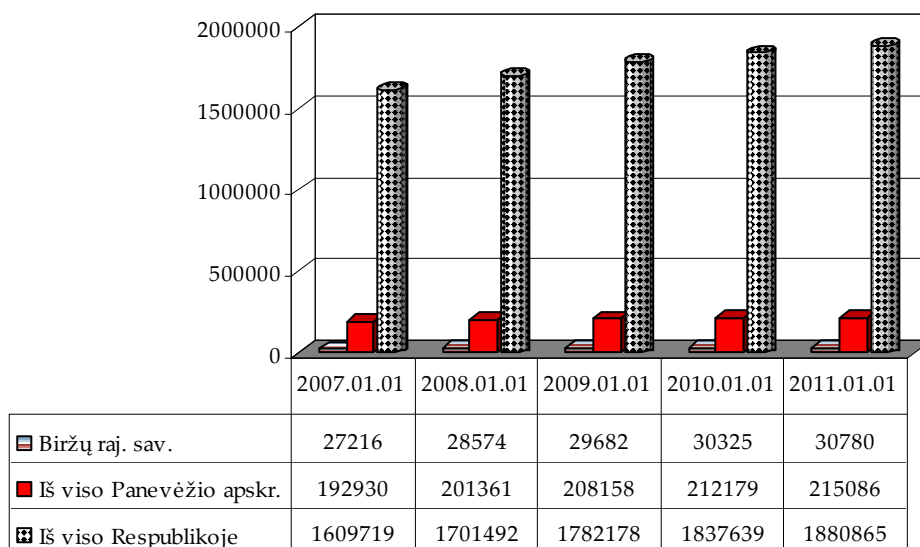


1 pav. Biržų rajono savivaldybės geografinė vieta šalies žemėlapyje (pažymėta balta spalva)

## 2.2. Savivaldybės plotas, miestai, miesteliai, gyventojų skaičius mieste ir kaimo vietovėje

Biržų rajono savivaldybės teritorijos plotas 147,6 tūkst. ha. Savivaldybėje yra miestai – Biržai, 15,3 tūkst. (43,1 proc.) gyventojų, Vabalninkas – 1,3 tūkst. (3,7 proc.) Biržų rajono savivaldybės gyventojų. Miesteliai – Kupreliškio, Nemunėlio – Radviliškio, Pabiržės, Papilio. Iš viso savivaldybėje gyvena 33 498 gyventojų (2007 m. duomenimis), iš jų: miesto gyventojų 53,7 %.

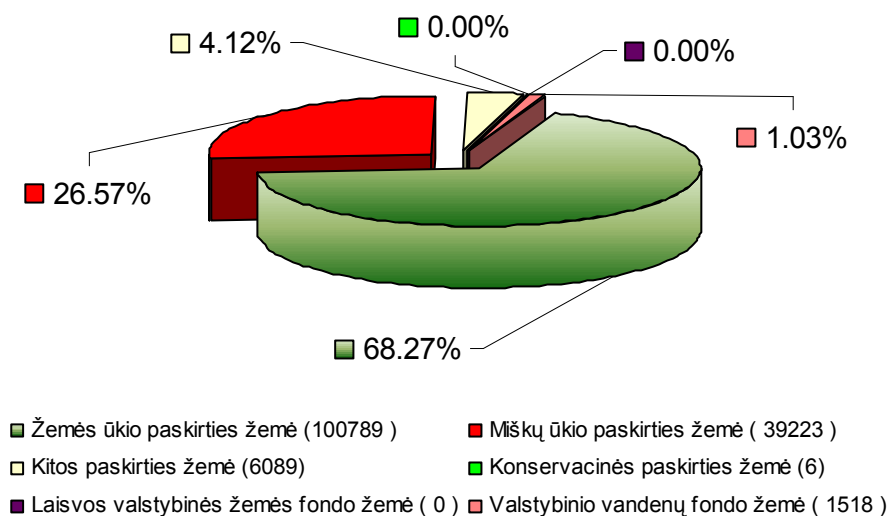
## 2.3. 2007 – 2011 m. laikotarpiu įregistruotų Lietuvoje, Panevėžio apskrityje ir Biržų r. savivaldybėje esančių žemės sklypų skaičius (kiekvienų metų sausio 1 d., Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis)



Duomenys parodo 2007, 2008, 2009, 2010 ir 2011 m. sausio 1 d. NT registre užfiksuotą skaičių žemės sklypų, esančių Lietuvoje, Panevėžio apskrityje ir Biržų r. savivaldybėje.

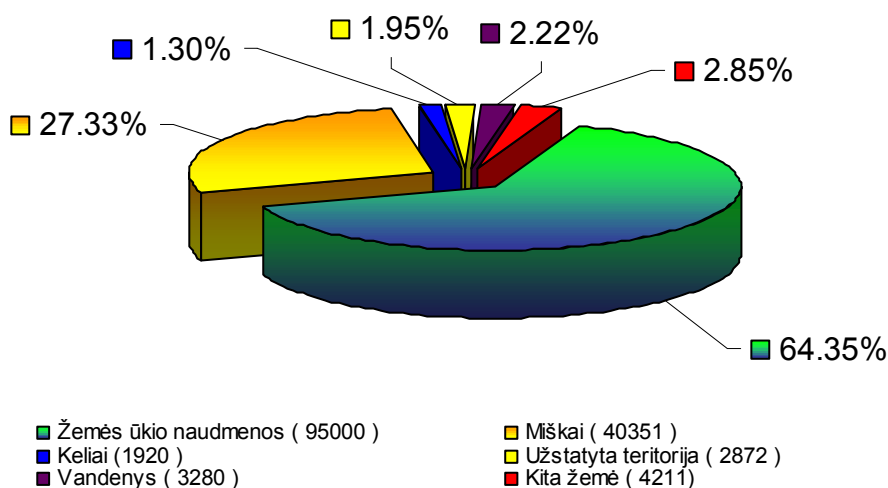


## 2.4. Žemės fondo pasiskirstymas savivaldybėje pagal pagrindinę žemės naudojimo paskirtį 2011 m. sausio 1 d. (procentais)



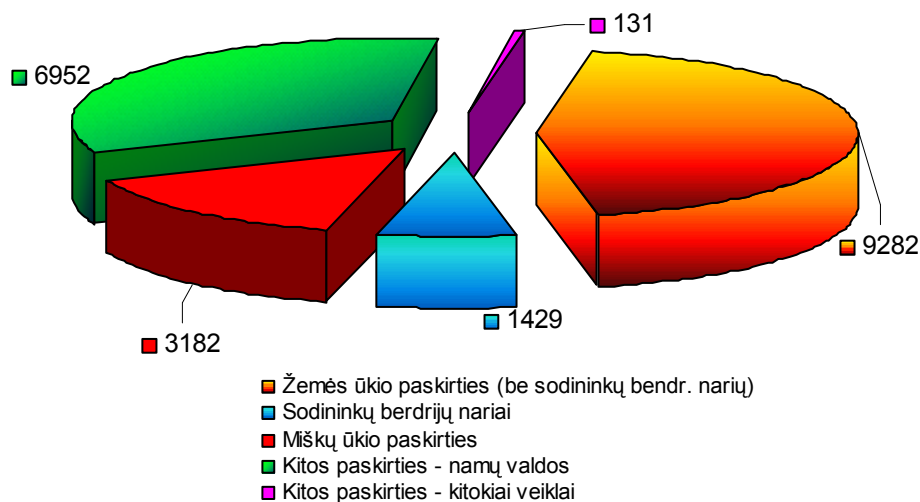
Žemės fondo pasiskirstymas Biržų rajono savivaldybėje pagal pagrindinę žemės naudojimo paskirtį toks: žemės ūkio paskirties žemė – 68,27 proc. ( 100789 ha), miškų ūkio paskirties žemė – 26,57 proc. ( 39223 ha), kitos paskirties žemė – 4.12 proc. (6089ha), konservacinės paskirties žemė – 0,00 proc. ( 6 ha), laisvos valstybinės žemės fondas – 0 proc. ( 0 ha), valstybinio vandenų fondo žemė – 1,03 proc. (1518 ha).

## 2.5. Žemės fondo pasiskirstymas Biržų rajono savivaldybėje pagal žemės naudmenų plotą 2011 m. sausio 1 d. (procentais)



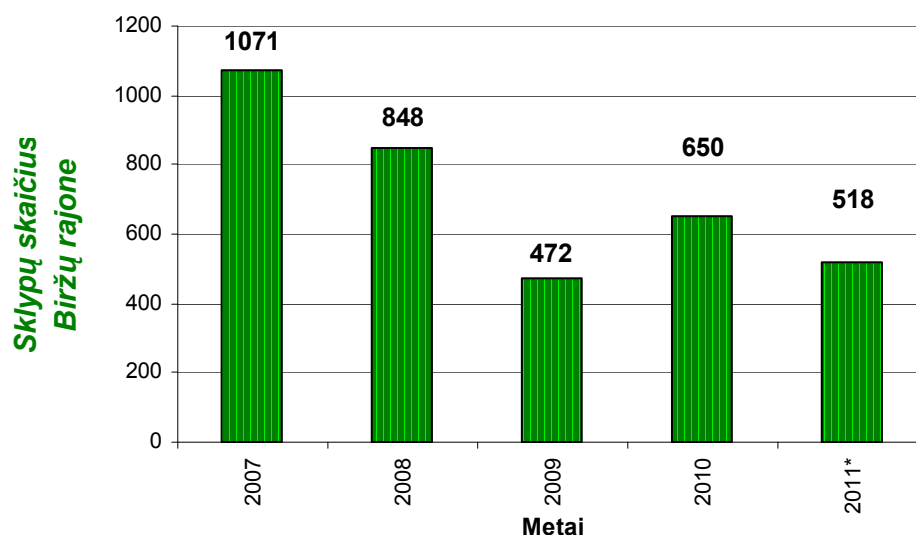
Biržų rajono savivaldybėje žemės fondo pasiskirstymas pagal žemės naudmenas toks: žemės ūkio naudmenos – 64.35 proc. (95000 ha), miškai – 27.33 proc. ( 40351 ha), keliai – 1.30 proc. ( 1920 ha ), užstatyta teritorija – 1.95 proc. (2872 ha), vandenys – 2.22 proc. ( 3280 ha), kita žemė – 2.85 proc. ( 4211 ha).

## 2.6. Privačios žemės savininkų skaičius pagal pagrindinę žemės naudojimo paskirtį 2011 m. sausio 1 d.



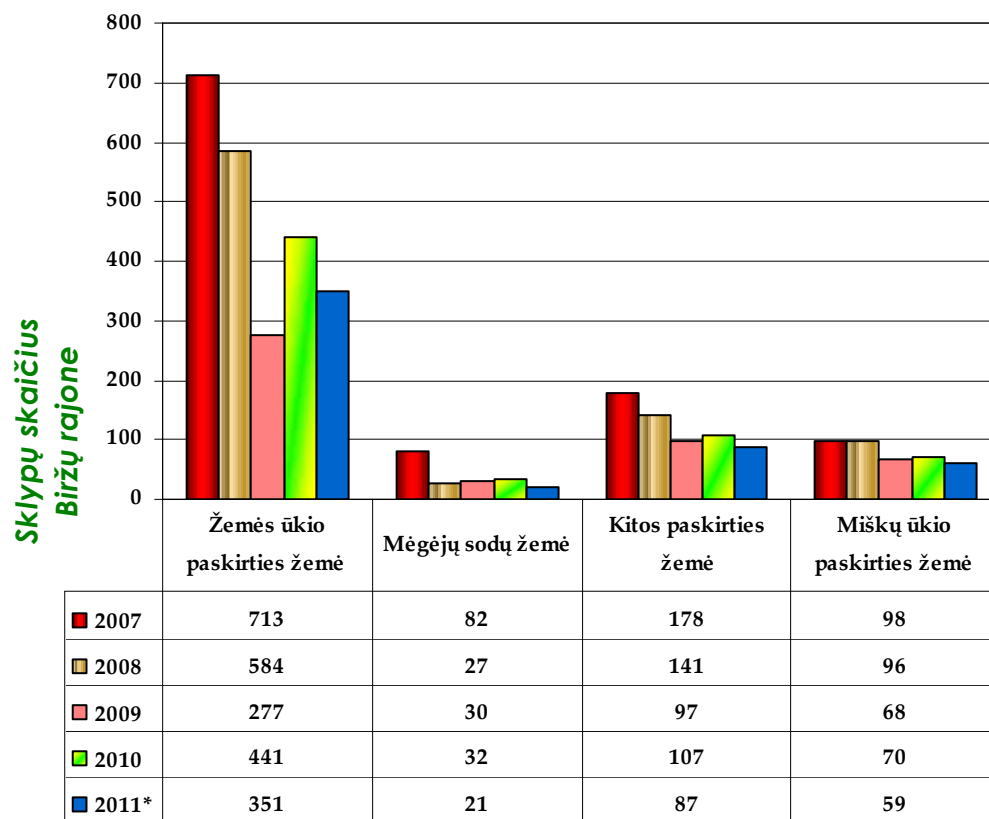
Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis Biržų rajono savivaldybėje privačios žemės savininkų ir naudotojų skaičius pagal pagrindinę žemės naudojimo paskirtį toks: žemės ūkio paskirties žemės – 10711 (iš jų 1429 mėgėjų sodų žemės savininkai), miškų ūkio paskirties žemės – 3182, kitos paskirties žemės – 7083 (iš jų namų valdų – 6952, kitokiai veiklai – 131).

## 2.7. Per metus parduotų žemės sklypų skaičius 2007 – 2011\* m. laikotarpiu



2011\* m. stulpelyje pateiktas parduotų žemės sklypų skaičius 2011 m. sausio – liepos mėnesiais.

**2.8. Per metus parduotų žemės sklypų skaičius pagal žemės naudojimo paskirtį 2007–2011\* m. laikotarpiu**



2011\* m. stulpelyje pateiktas parduotų žemės sklypų skaičius sausio –liepos mėnesiais.

### 3. VERTINIMO MODELIŲ SUDARYMAS

#### 3.1. Teorinis – metodinis masinio vertinimo modelio pagrindimas

Masinio vertinimo būdu vertinamas didelis kiekis nekilnojamojo turto objektų, kurių būklė vieną ir tą pačią nustatytą dieną vienoda. Kadangi vertinimo metodai pagrįsti lygčių, lentelių, grafinės medžiagos panaudojimu, todėl vadinama modeliu [10]. Modelis imituoja pasiūlos ir paklausos veiksmus ir įvairius turto panaudojimo variantus nekilnojamojo turto rinkoje. Žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 515 patvirtintose Žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklėse vertinimo modelis apibrėžiamas taip: vertinimo modelis – matematinė formulė, taikoma apskaičiuoti žemės verčių zonoje esančio žemės sklypo vidutinę rinkos vertę atsižvelgiant į šio žemės sklypo kadastro duomenis ir pagal kartografinę medžiagą nustatytus kitus žemės sklypo požymius [4]. Tokiems modeliams parengti būtini išsamūs ir patikimi rinkos duomenys apie objektus.

Žemės masinio vertinimo modeliams panaudoti nekilnojamojo turto kadastro ir registro duomenys, apimantys žemės sklypų kiekybines ir kokybines charakteristikas, parduotų objektų rinkos kainas ir sandorio sudarymo datas. Individualių vertinimo ataskaitų vertės, spaudos ir interneto informacija apie pasiūlos ir nuomos kainas panaudoti kaip pagalbiniai duomenys. Atliekant masinį žemės vertinimą, vadovautasi Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo (Žin., 1999, Nr. 52 – 1672) nustatytais turto vertinimo principais ir metodais [1]. Vertinimo modeliai parengti rinkos duomenų pagrindu, panaudojant lyginamosios vertės metodą. Lyginamosios vertės (pardavimo kainos analogų) metodo (toliau – lyginamosios vertės metodas) esmė yra palyginimas, t. y. turto rinkos vertė nustatoma palyginus analogiškų objektų faktinių sandorių kainas bei atsižvelgiant į nedidelius vertinamo turto bei jo analogo skirtumus. Turto vertintojas turi pasižymėti visas skirtingas vertinamo ir lyginamo objektų savybes (patikslinimus) ir apskaičiuoti vertinamo objekto vertę [1]. Bendra vertinamo objekto rinkos vertė apskaičiuojama pagal formulę [3]:

$$RV = PK + PV,$$

kur RV – vertinamo objekto rinkos vertė,  
PK – palyginamo objekto (analogo) pardavimo kaina,  
PV – patikslinimų vertė (ji gali būti ir neigiama).

Sudarant žemės vertinimo modelius, nebuvo atsižvelgiama į žemės vertės padidėjimą ar sumažėjimą dėl šių veiksnių įtakos [4]:

1. Žemės sklype esančių naudingųjų iškasenų.
2. Žemės sklypui nustatytų servitutų ir ūkinės veiklos apribojimų, išskyrus atvejus, kai dėl šių apribojimų saugomose teritorijose yra suformuotos ekologinės apsaugos ar rekreacinės zonos arba rekreacinėse teritorijose nustatoma atskira žemės verčių zona.
3. Žemės sklypo naudojimo perspektyvų, išskyrus atvejus, kai panaudojant žemės sklypų detaliuosius planus apskrities viršinininko sprendimu nustatyta kita pagrindinė žemės naudojimo paskirtis.
4. Žemės sklype esančių statinių ir sodinių.
5. Disponavimo žemės sklypais suvaržymų dėl įsiskolinimo ar kitų priežasčių.
6. Žemės sklypo konfigūracijos, vertinamo žemės sklypo ir greta esančių objektų užterštumo arba skleidžiamos taršos, kaimyninių turto vienetų būklės, individualiai įrengtų (neįrengtų) komunikacijų, privažiavimo apsunkinimų (pagerinimų).

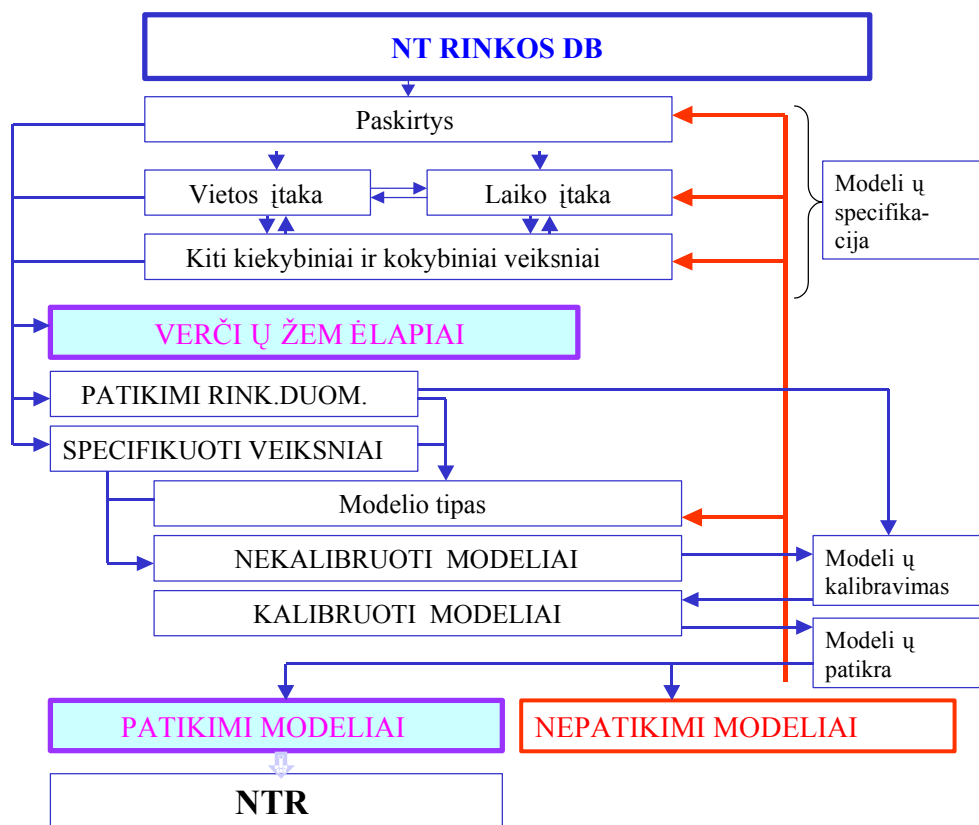
Žemės verčių žemėlapių ir vertinimo modelių parengimo procesas susideda iš tarpusavyje susijusių 4 pagrindinių stadijų: rinkos duomenų patikros, modelio specifikacijos, modelio kalibravimo ir modelių patikros (2 pav.).

Sandorių patikra. Modeliams sudaryti sandoriai patikrinti pagal kriterijus:

- komerciškumą;
- vienodas apmokėjimo sąlygas;
- kilnojamojo turto nebuvimą;
- vienodą sandorių laiką.

Pirmiesiems 3 kriterijams užtikrinti atlikta išvestinio rodiklio – 1 aro, 1 ha kainų analizė. Jos metu atsisakyta sandorių, kurių kainos neatitinka rinkos konjunktūros.

Ketvirto kriterijaus – vienodo sandorių laiko analizė neatsiejama nuo nustatytos masinio vertinimo datos ir yra labai svarbi aktyviai besikeičiančioje nekilnojamojo turto rinkoje. Laiko įtakos rinkos kainoms nustatymo būdai pateikti ataskaitos 3.2 skyriuje. Panaudojant kelerių metų sandorius, laiko pataisos būtinumas ir jos dydis daugeliu atvejų nustatyti rinkos kainas aproksimuojančia kreive. Patikrinus ir laiko pataisa pakoregavus sandorius, atliekama modelių specifikacija (2 pav.).



2 pav. Žemės vertinimo žemėlapių ir modelių sudarymas

Modelių specifikacija – rinkos kainoms darančių įtaką veiksnių ir charakteristikų bei jų sąveikos ryšių nustatymas. Specifikacijai panaudota statistika, grafikai, diagramos, histogramos, lentelės, koreliacinės matricos. Specifikacijos metu žemės paskirtys (naudojimo pobūdžiai), kaip svarbus vertės veiksnys, atsižvelgiant į rinkos konjunktūrą (paskirčių panašumą rinkos vertės požiūriu), sujungtos į grupes:

**1. Žemės ūkio paskirties žemės sklypai** (be mėgėjų sodų žemės sklypų ir sodininkų bendrijų bendrojo naudojimo žemės sklypų). Prie šių žemės sklypų priskiriami žemės ūkio paskirties žemės sklypai, miškų ūkio paskirties žemės sklypai, vandens ūkio paskirties žemės sklypai, konservacinės paskirties žemės sklypai bei kitos paskirties žemės sklypai, kurių naudojimo būdas yra naudingų iškasenų teritorijos, teritorijos krašto apsaugos tikslams.

**2. Mėgėjų sodų žemės sklypai.** Prie šių žemės sklypų priskiriami mėgėjų sodų žemės sklypai ir sodininkų bendrijų bendrojo naudojimo žemės sklypai.

**3. Gyvenamųjų teritorijų žemės sklypai.** Prie šių žemės sklypų priskiriami namų valdų žemės sklypai, kitos paskirties žemės sklypai, kurių naudojimo būdas yra gyvenamosios teritorijos, visuomeninės teritorijos, bendrojo naudojimo (miestų, miestelių ir kaimų ar savivaldybių bendro naudojimo) teritorijos.

**4. Komercinės paskirties žemės sklypai.** Prie šių žemės sklypų priskiriami kitos paskirties žemės sklypai, kurių naudojimo būdas yra komercinės paskirties objektų teritorijos bei rekreacinės teritorijos.

**5. Pramonės ir sandėliavimo žemės sklypai.** Prie šių žemės sklypų priskiriami kitos paskirties žemės sklypai, kurių naudojimo būdas yra pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos, inžinerinės infrastruktūros teritorijos, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijos.

Žemės sklypai, neįvardyti 1–4 punktuose, ir žemės sklypai, kurių nustatyti skirtingi žemės naudojimo būdai ar pobūdžiai, tačiau neidentifikuotos jų dalys tame žemės sklype, vertinami pagal tą žemės naudotojų grupę, kuri vyrauja konkrečios žemės sklypo verčių zonoje.

Kitas svarbus veiksnys – vieta, kuri įvertinama sudarant žemės verčių žemėlapius. Žemėlapio dėka išsprendžiama vietos įtaka rinkos vertei ir dėl vertės zonoje veiksnių homogeniškumo sumažinamas vertimo modelio kintamųjų skaičius. Žemės verčių zonų sudarymo taisyklės pateiktos ataskaitos 3.3.1 poskyryje.

Kitiems kokybiniais ir kiekybiniais veiksniams nustatyti panaudotos koreliacinės matricos. Koreliacinė matrica nustato visų analizuojamų kintamųjų porų koreliacijos koeficientų reikšmes. Matricai sudaryti kokybiniai faktoriai paverčiami į skaitmeninę formą. Aukštus koreliacijos laipsnius turinčiose porose vieno veiksnio atsisakoma. Koreliacine analize užbaigiama nekilnojamojo turto veiksnių specifikacija. Specifikacijos etape pasiekiamas rezultatas – nustatoma, kokie veiksniai ir kokioje zonoje (teritorijoje) gali būti svarbūs apskaičiuojant žemės sklypų rinkos vertę. Lieka nustatyti veiksnių sąveikos ryšius. Sąveikos ryšius apsprendžia modelių tipai. Teisingas modelio tipo parinkimas garantuoja vertinimo rezultatų kokybę.

Modeliai pagal tipus skirstomi į adityvinius, multiplikatyvinius ir hibridinius [10].

Žemės masiniam vertinimui panaudotas multiplikatyvinis modelis. Bendra multiplikatyvinio modelio forma yra tokia:

$$S = b_0 \times X_1^{b_1} \times X_2^{b_2}.$$

kur  $S$  – apskaičiuojama vertė,

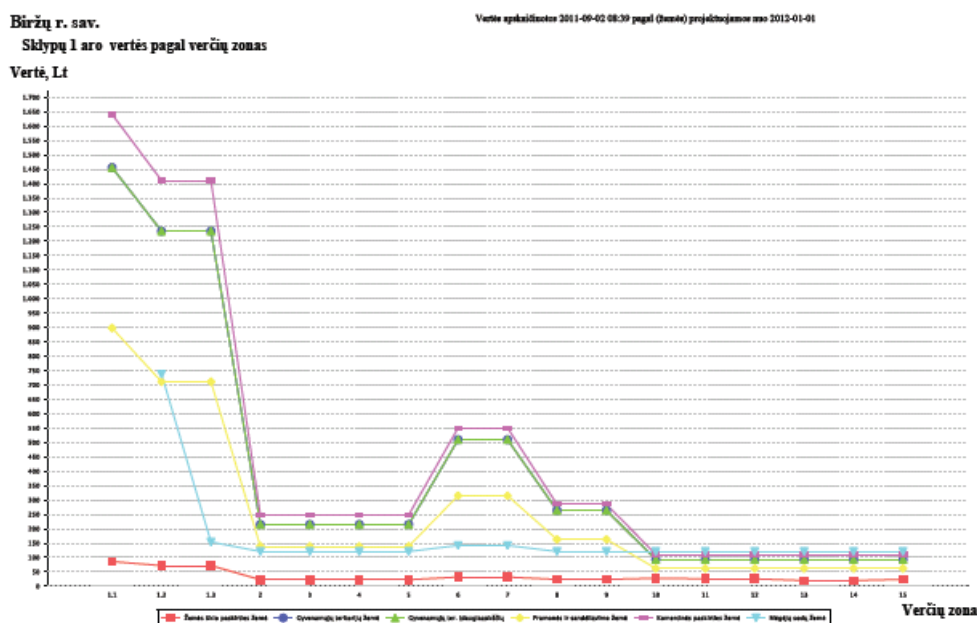
$X_1, X_2, \dots, X_p$  – nepriklausomi kintamieji,

$b_0$  – konstanta,

$b_1, b_2, \dots, b_p$  – nepriklausomų kintamųjų koeficientai.

Nustačius reikšmingus veiksnius, atliekamas modelio kalibravimas. Modelio kalibravimas – koeficientų masinio vertinimo modelyje nustatymo procesas. Kalibravimui panaudota daugianarė regresinė analizė (DRA). DRA – statistinis nežinomų duomenų, panaudojant žinomą ir prieinamą informaciją, nustatymo būdas. Nekilnojamojo turto vertinime nežinomi duomenys yra nekilnojamojo turto rinkos vertės reikšmės, žinomi ir prieinami – pardavimo kainos ir objektų charakteristikos. DRA pateikia kiekvieno analizuojamo faktoriaus koeficientų reikšmes, kurias įvedus į modelį, apskaičiuojamos vertinamų objektų vertės.

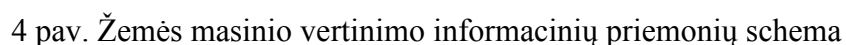
Nustačius koeficientų reikšmes, grafinėmis priemonėmis tikrinamas modelio patikimumas. Grafinė modelių patikra pateikta 3 paveiksle.



3 pav. Biržų rajono savivaldybės žemės vertinimo modelių vertikali ir horizontali patikra

Tuo atveju, kai visų grafikų kaita verčių zonose turi panašias tendencijas, galima daryti išvadą, kad vertinimo modeliai sudaryti teisingai, ir atvirkščiai, jei kreivės susikerta, būtina pertikrinti modelio teisingumą. Patikrinti ir atitinkantys žemės sklypų rinkos konjunktūrą kiekvienosi verčių zonos modeliai pateikti atskirame priede „Vertinimo modeliai“. Verčių žemėlapių zonos numeris susieja žemės sklypo vietą su modeliais, pateiktais modelių lentelėje.

Žemės masiniam vertinimui panaudotas Nekilnojamojo turto registras, nekilnojamojo turto masinio vertinimo programa, zonavimo programa ir geografinių informacijos sistemų (toliau GIS) programa žemės verčių žemėlapiams parengti. Išvardintų priemonių tarpusavio ryšiai pavaizduoti 4 paveiksle.



### 3.2. Laiko pataisa

. Sandorių laiko analizė neatskiriama nuo nustatytos masinio vertinimo datos ir yra labai svarbi, kai naudojami kelerių metų duomenys ir kai nekilnojamojo turto rinka per analizuojamą laikotarpį aktyviai kinta. Vertinimo data yra 2011 m. rugpjūčio 1 d., todėl kainų pataisa dėl laiko yra skaičiuota ir, esant būtinumui, atlikta korekcija, prilyginus šią pataisą prie nurodytos datos sandorių kainos.

Laiko pataisai nustatyti naudojami šie metodai [10]:

1. Porinė pardavimų analizė.
2. Perpardavimų analizė.
3. Pardavimo kainų analizė aproksimuojančia kreive.
4. Daugianarė regresinė analizė.

*Porinė pardavimų analizė.* Atrenkami nekilnojamojo turto analogiškų objektų pardavimai, atlikti skirtingu metu. Pataisius šių objektų kainas dėl fizinių charakteristikų skirtumų, likęs kainų skirtumas priskiriamas laiko faktoriaus įtakai. Turint daug lyginamų objektų rinkos duomenų, apimančių kelerių metų sandorius, galima nustatyti vidutinį rinkos keitimosi tempą atskirai kiekvienais metais. Rekomenduojama naudoti medianinį vidurkį, kadangi jis išeliminuoja ekstremalių reikšmių įtaką. Nustatytas kainų kitimo tempas panaudojamas sandorių kainoms koreguoti nustatytos vertinimo datos požiūriu pagal šią formulę:

$$KLP = K (1 + rt);$$

kur KLP – pardavimo kaina, pakoreguota vertinimo data;

K – faktinė pardavimo kaina;

r – mėnesio arba ketvirčio kainų kitimo tempas;

t – periodų skaičius (mėnesių arba ketvirčių).

Sandorių, įvykusių vėliau negu vertinimo data, kainų koregavimas atliekamas pagal tokią formulę:

$$KLP = K (1 - rt');;$$

kur t' – periodų (mėnesių, ketvirčių) skaičius, praėjęs po vertinimo datos iki sandorio datos.

*Perpardavimų analizė.* Analizuojamos skirtingu metu įvykusių to paties objekto sandorių kainos. Šis metodas analogiškas poriniam pardavimų metodui, išskyrus tai, kad objektų charakteristikų skirtumų pataisų skaičiavimas yra minimalus. Trūkumas – mažas skaičius sandorių, ypač tais atvejais, kai kiekvienos zonos laiko pataisą būtina nustatyti atskirai. Dėl duomenų stokos šis metodas sujungiamas su porine pardavimų analize.

*Pardavimo kainų analizė aproksimuojančia kreive.* Su aproksimuojančia kreive nustatoma, kaip tam tikru laikotarpiu kito objektų ploto vieneto pardavimo kainos. Tokiai analizei abscisėje atidedami įvykusių sandorių mėnesiai (ketvirčiai), ordinatėje – ploto vieneto kainos. Išsidėsčiusius taškus aproksimuojanti kreivė ir parodo kainų kitimo vidutinį tempą analizuojamu laikotarpiu grafiškai ir matematine išraiška.

*Daugianarė regresinė analizė (DRA).* Su DRA nustatoma kelių nepriklausomų faktorių, tokių kaip objektų fizinių, vietos, taip pat ir sandorio datos, įtaka priklausomam kintamajam - pardavimo kainai. DRA pateikia laiko įtakos reikšmingumą koeficientu, kuriuo koreguojamos anksčiau vykusių sandorių pardavimo kainos.

Biržų rajono savivaldybėje vertinimo modeliams sudaryti panaudoti didesnio kaip pusės metų laikotarpio rinkos duomenys, laiko įtakos pataisa nustatyta reikšminga, laiko pataisai vertinimui 2011-08-01 apskaičiuoti panaudota pardavimo kainų analizė aproksimuojančia kreive (trendas). Tais atvejais, kai pusės metų laikotarpiu iki 2011-08-01 yra užfiksuotas pakankamas kiekis rinkos duomenų ir žemės rinkos kainų kitimas nurodytu laikotarpiu nėra fiksuojamas, laiko pataisa neskaičiuota.

Biržų rajono savivaldybėje laiko pataisai apskaičiuoti naudoti metodai, žemės paskirtys ir verčių zonos, kuriose laiko įtakos pataisa nustatyta reikšminga, pateikti lentelėje.



| Zonos Nr.                        | Paskirčių grupės      | Laiko pataisai nustatyti naudotas metodas |
|----------------------------------|-----------------------|-------------------------------------------|
| 6.2 – 6.15                       | Žemės ūkio            | Aproksimuojanti kreivė                    |
| 6.1.1– 6.15                      | Gyvenamųjų teritorijų |                                           |
| 6.1.2; 6.1.3; 6.2; 6.4; 6.6 ;6.8 | Mėgėjų sodų           |                                           |

### 3.3. Vietos įtakos įvertinimas

#### 3.3.1. Teorinis – metodinis vietos įtakos įvertinimo pagrindimas

Vietos įtaka vertinama žemės verčių žemėlapiuose sudarant verčių zonas. Teritorijos zonavimu pasiekiamas taip pat ir kitų veiksnių – aprūpinimo komunikacijomis, paslaugų punktais, kultūros objektais, patrauklumo ir kitų – homogeniškumas, todėl sumažėja kintamųjų skaičius, modelis tampa paprastesnis.

Atsižvelgiant į patikimų pagrindinių duomenų lokalizaciją, kartografinėje medžiagoje suformuojamos žemės verčių zonos. Zonų ribos turi atitikti žemės rinkos kainų lygių (ploto vienetui) pasikeitimų ribas, įvertinant analizuojamų objektų, kurių pardavimo kainos atitinka rinkos kainų patikimumo kriterijus, paskirti, naudojimo pobūdį ir kitas svarbias charakteristikas [4].

Zonomis sudaryti parduotų žemės sklypų 1 aro (1 ha) kainos pažymimos žemėlapyje pagal objekto buvimo vietą ir naudotojų grupes šiais sutartiniais simboliais:

U – žemės ūkio paskirties žemė (be mėgėjų sodų);

S – mėgėjų sodų žemė;

G – gyvenamųjų teritorijų žemė;

K – komercinės paskirties žemė;

P – pramonės ir sandėliavimo žemė.

Vadovaujantis ant žemėlapių pažymėtais rinkos duomenimis suformuotos žemės verčių zonos laikantis šių reikalavimų [4]:

1. Žemės verčių zona turi apimti žemės plotus, kuriuose patikimumo kriterijus atitinkančių žemės sklypų kainų lygis pagal pagrindinę žemės naudotojų grupę nuo gretimos žemės rinkos verčių zonos kainų lygio skiriasi ne mažiau kaip 15 procentų.

2. Žemės rinkos verčių zona kaimo vietovėje turi būti ne mažesnė kaip vienos gyvenamosios vietovės teritorija arba urbanizuota ar rekreacinį naudojimo pobūdį turinti dalis (mėgėjų sodų bendrijos sodai, miestelis ir kt.).

3. Žemės verčių zonos gali skaidyti kaimo gyvenamąsias vietas į dalis 2 punkte nurodytu atveju arba kai siekiant teritoriją tiksliau įvertinti yra galimybė zoną aprašyti pagal gatves, kadastro geografinės informacinės sistemas, naudojamas nekilnojamojo turto registre.

4. Žemės verčių zonų ribos derinamos su kadastro vietovių ir blokų ribomis, gyvenamųjų vietovių ribomis, miškų masyvų ir valstybinių vandens telkinių pakraščiais, teritorijų planavimo dokumentuose suformuotų miestų kvartalų ar skirtingą teritorijos tvarkymo režimą turinčių teritorijos ribomis.

5. Žemės verčių zonų ribos neturi skaidyti į dalis Nekilnojamojo turto kadastro žemėlapyje pažymėtų žemės sklypų, išskyrus atvejus, kai žemės sklypai užima dideles teritorijas arba yra sudaryti tiesiniams statiniams (geležinkeliams, naftotiekiams, dujotiekiams ir kitiems), išsidėsčiusiems per kelias verčių zonas. Tokiais atvejais kaimiškose teritorijose, numatant zonos ribą, vadovaujamasi gyvenamųjų vietovių (kaimų) ribomis. Tokių sklypų vidutinėms rinkos vertėms apskaičiuoti naudojami modelyje numatyti rodikliai tos verčių zonos, į kurią patenka vertinamas objektas pagal adresą, užfiksuotą Nekilnojamojo turto registre. Kai objekto adresas nėra nurodytas, naudojami tos verčių zonos, į kurią patenka didžiausioji žemės sklypo dalis, rodikliai. Analogiškai vertinami ir žemės sklypai, išsidėstę per kelis kaimus, patenkančius į skirtingo vertingumo zonas.

Administracinės teritorijos žemės verčių žemėlapis (analogine forma) rengiamas 1:50000 – 1:100000 masteliu, miestų 1:5000 – 1:25000 masteliu. Žemėlapyje arba jo priede pateikiami paaiškinimai, kaip apskaičiuoti konkretaus žemės sklypo vidutinę rinkos vertę naudojantis vertinimo modeliu.

Žemės verčių žemėlapyje pažymėta [4]:

1. Topografinė situacija iš bazinio žemėlapijo arba iš nekilnojamojo turto kadastro žemėlapijo:

- 1.1. administracinių vietovių ir miestų ribos bei pavadinimai;
- 1.2. kaimo gyvenamųjų vietovių ribos ir pavadinimai;
- 1.3. hidrografiniai elementai: upės, ežerai, tvenkiniai ir magistraliniai grioviai;
- 1.4. magistraliniai, krašto, rajoniniai keliai ir viešieji vietinės reikšmės keliai;
- 1.5. pagrindinės miestų ir miestelių gatvės;
- 1.6. miškų kontūrai;
- 1.7. stambių pelkių ir durpynų kontūrai;
- 1.8. užstatytų teritorijų kontūrai urbanizuotose vietovėse.

2. Žemės vertinimo sprendiniai [4]:

2.1. žemės verčių zonų numeriai ir ribos;

2.2. lentelė, kurioje pagal žemės naudotojų grupes įrašyti kiekvienos verčių zonos vertinimo modeliai, reikalingi žemės sklypo vidutinei rinkos vertei apskaičiuoti;

2.3. kiekvienoje verčių zonoje įrašyti duomenys apie šioje zonoje esančių žemės naudotojų grupių vidutinę rinkos vertę (įrašoma pagal žemės verčių žemėlapijo naudotojo užsakymą.

3. Įrašai apie žemės verčių žemėlapijo suderinimą, patvirtinimą ir galiojimo laiką.

4. Žemės verčių žemėlapi rengusių, tikrinusių ir priėmusių darbuotojų parašai.

Biržų rajono savivaldybės žemės verčių žemėlapis, suderintas su visuomene ir valstybės institucijomis pagal tvarką, nurodytą Žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklėse, pateiktas priede „Zonų žemėlapis“.

### 3.3.2. Zonų aprašymas tekstu

Žemės verčių zonų sudarymas ir rinkos duomenų analizė teritoriniu ir kitų rinkai reikšmingu vietos veiksmų požiūriu atliekami panaudojant geografinių informacinių sistemų (toliau – GIS) programą. Su šia programa parengus zonas ir vertinimo modelius, pagal sklypų vietą automatizuotai parenkama verčių zona ir zonos vertingumo rodikliai, numatyti vertinimo modelyje žemės sklypams miestuose ir iš dalies kaimiškose teritorijose. GIS programos naudojimas sudaro sąlygas teisingai priskirti zonų reikšmingumo rodiklius žemės sklypams, kurie naujai registruojami kadastro žemėlapyje, taip pat eliminuojamos neteisingai suteiktų adresų klaidos. Remiantis aukščiau nurodytomis aplinkybėmis, toliau pateikiami verčių zonų aprašymai atskirais atvejais gali būti ne visai tikslūs, todėl yra tik bendro informacinio pobūdžio.

| 6         | Biržų r. savivaldybė                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zonos Nr. | Zonos aprašymas tekstu                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| 6.1       | Biržų m.                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 6.1.1.    | Biržų m. centras, apribotas Apaščios upe; Širvėnos ežero pietiniu krantu; Agluonos upe iki Kėstučio g.; Kėstučio g. su statiniais iki Stoties g.; Stoties g. be statinių iki Tarybų g. pradžios ir toliau iki Agluonos upės; Agluonos upe iki Respublikos g.; Respublikos g. be statinių iki Apaščios upės. |
| 6.1.2     | Kol. sodininkų bendrijos „Apaščios krantas“ teritorija.                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 6.1.3     | Likusi miesto dalis be kol. sodininkų bendrijos „Apaščios krantas“ teritorijos.                                                                                                                                                                                                                             |
| 6.2       | Vabalninko m.                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 6.3       | Nemunėlio Radviliškio mstl.                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| 6.4       | Pabiržės mstl., Naciūnų k.                                                                                                                                                                                                                                                                                  |

|      |                                                                        |
|------|------------------------------------------------------------------------|
| 6.5  | Papilio mstl.                                                          |
| 6.6  | Rinkuškių k., Biržų k.                                                 |
| 6.7  | Kilučių k., Buožiškio k.                                               |
| 6.8  | Paežerių k., Ruoliškio k., Skratiškių k.                               |
| 6.9  | Ožkiniškio k., Dirvonakių k.                                           |
| 6.10 | Pačeriaukštės sen. teritorija                                          |
| 6.11 | Pabiržės seniūnija, išskyrus 6.4 p. paminėtas teritorijas              |
| 6.12 | Vabalninko seniūnija, išskyrus 6.2 p. paminėtas teritorijas            |
| 6.13 | Nemunėlio Radviliškio seniūnija, išskyrus 6.3 p. paminėtas teritorijas |
| 6.14 | Papilio seniūnija, išskyrus 6.5 p. paminėtas teritorijas               |
| 6.15 | Likusi savivaldybės dalis                                              |

### 3.3.3. Trumpas zonų suskirstymo praktinis paaiškinimas

Savivaldybių teritorijų zonavimas vertingumo požiūriu atliktas vadovaujantis žemės rinkos duomenimis, taip pat atsižvelgiant į savininkų pareikštas pastabas ankstesnių ir šio žemės masinio vertinimo rezultatų viešo svarstymo metu, savivaldybių, seniūnijų ir žemės reformos specialistų pastabas, pasiūlymus ir nurodymus, pateiktus raštu, ir bendro verčių žemėlapių ir verčių aptarimo metu.

Biržų rajono savivaldybėje atlikta 1 aro (1 ha) žemės sklypų kainų analizė teritoriniu požiūriu pagal tvarką, aprašytą 3.3.1. ataskaitos poskyryje. Iš viso sudaryta 17 verčių zonų, iš kurių Biržų mieste - trys, likusioje savivaldybės teritorijoje – keturiolika.

Centrinė miesto dalis išskirta į atskirą zoną Nr. **6.1.1**. Joje aukštą žemės vertę suformavo esančios pagrindinės valstybės institucijos, prekybos ir paslaugų centrai, bankai, kultūros objektai, įrengtos komunikacijos, sutvarkyta aplinka. Centro zona nustatyta gana didelė, kadangi koncentruoto traukos centro čia nėra – paklausumą ir vertę didinantys veiksniai išsidėstę gana tolygiai didelėje teritorijoje.

**6.1.2** zonai priskirta sodininkų bendrijos „Apaščios krantas“ teritorija. Ši teritorija yra netoli miesto centrinės dalies, todėl čia nemažai statoma individualių gyvenamųjų namų ir yra žymiai aukštesnės mėgėjų sodų žemės sklypų kainos, lyginant su likusios miesto dalies mėgėjų sodų žemės sklypų kainomis.

**6.1.3** zonai priskirta likusi miesto dalis, kuri yra išsidėsčiusi aplink centrinės miesto dalies zoną. Jai būdingas žemesnis žemės sklypų pardavimo kainų lygis.

**6.2 – 6.5** zonoms priklauso Vabalninko miestas, Naciūnų k., miesteliai (išskyrus Kupreliškio mstl., tai teritorija, kuri yra pakankamai nutolusi nuo savivaldybės centro, miestelis nėra seniūnijos centras ir palyginti su kitomis verčių zonomis neturi pakankamo infrastruktūros išvystymo). Tai daugumoje seniūnijų centrai, kuriuose yra mokyklos, med. punktai, parduotuvės, pašto skyriai. Tai lemia aukštesnę žemės kainą negu likusioje savivaldybės dalyje, todėl sudarytos atskiros verčių zonos.

**6.6 ; 6.7** zonoms priklauso kaimai kurie ribojasi su Biržų miestu. Tai patogus susisiekimas, rami vieta. Ši zona išsiskiria didesniu žemės kainų lygiu lyginant su žemės kainomis likusioje savivaldybės dalyje, todėl sudarytos atskiros verčių zonos.

**6.8 ; 6.9** zonai priklauso aplink Biržų miestą išsidėstę teritorijos, kurios nepatenka į 6.6 – 6.7 zonas. Tai teritorijos, kurios yra arti savivaldybės centro, o tai lemia aukštesnę žemės sklypų vertę todėl sudarytos atskiros verčių zonos.

**6.10** zona apima Pačeriaukštės seniūnijos teritoriją, kurioje yra gana aukštas žemės ūkio paskirties žemės našumo balas, dėl to, ir gana aukštos žemės ūkio paskirties žemės sklypų pardavimo kainos, todėl sudaryta atskira verčių zona .

**6.11 ; 6.12** zonose yra Pabiržės ir Vabalninko seniūnijų teritorijos - intensyvaus karsto vietovės – tai mažiau palankios ūkininkauti vietovės, kuriose kliūtis ūkininkavimui sukelia intensyvaus karsto reiškiniai. Intensyvaus karsto vietovėms priskiriamos seniūnijos, kuriose karsto reiškiniai užima 20 proc. ir daugiau bendro žemės ūkio naudmenų ploto. Teritorijose žemės ūkio gamybos specializavimas

vyksta atsižvelgiant į dirvožemių savybes, produkcijos perdirbimo įmonių išdėstymą ir ekonomines sąlygas. Šiose zonose žemės ūkio paskirties žemės našumo balas, o taip pat ir kainų lygis yra žemesni nei 6.10 zonoje, todėl sudarytos atskiros verčių zonos.

**6.13 ; 6.14** zonose – Nemunėlio Radviliškio seniūnija ir Papilio seniūnija, tai mažiausią žemės ūkio paskirties žemės našumo balą turinčios teritorijos, kas sąlygoja žemiausią žemės ūkio paskirties žemės sklypų pardavimo kainą. Teritorijose žemės ūkio gamybos specializavimas vyksta atsižvelgiant į dirvožemių savybes, produkcijos perdirbimo įmonių išdėstymą ir ekonomines sąlygas.

**6.15** zona, tai likusi savivaldybės dalis, apimanti Širvėnos ir Parovėjos seniūnijas, kuriose žemės ūkio paskirties žemės našumo balai yra aukštesni nei 6.13; 6.14 zonų, bet žemesni nei 6.11; 6.12 zonų, atitinkama ir žemės ūkio paskirties žemės sklypų pardavimo kaina, todėl jos išskirtos į atskirą zoną.

#### 4. RINKOS DUOMENŲ IR VERTINIMO MODELIŲ STATISTINIS ĮVERTINIMAS, RINKOS MODELIAVIMAS IR EKSPERTINIO VERTINIMO BŪDAI, REKREACINIO VEIKSNIO ĮVERTINIMAS

##### 4.1. Statistinių rodiklių apibūdinimas

Modeliams sudaryti naudojami patikimi rinkos duomenys. Rinkos duomenų ir jų pagrindu sudarytų masinio vertinimo modelių patikimumui įvertinti panaudojama statistika. Kokia statistika ir kokie jos rodikliai panaudoti ir kokios jų reikšmės, trumpai apžvelgsime šiame skyriuje.

**Aritmetinis vidurkis** – reikšmių vidurkis  $\bar{S} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n S_i$ .

**Mediana** – sutvarkyto didėjimo tvarka rinkinio vidurinių reikšmių aritmetinis vidurkis, kai rinkinio elementų skaičius lyginis; sutvarkyto didėjimo tvarka rinkinio vidurinė reikšmė, kai rinkinio elementų skaičius nelyginis.

Jeigu stebėjimų skaičius  $n$  nelyginis, tai mediana yra variacinės eilutės reikšmė, atitinkanti  $(n+1)/2$  poziciją. Jeigu  $n$  lyginis, tai mediana yra variacinės eilutės reikšmių, atitinkančių pozicijas  $(n/2)$  ir  $(n/2)+1$ , aritmetinis vidurkis.

**Moda** – dažniausiai duomenų aibėje pasikartojusi reikšmė. Moda yra nevienareikšmis dydis. Ją patogiu rasti histogramos pagalba.

**Dispersija** – apibūdina elementų galimų reikšmių išsisklaidymo apie vidurkį laipsnį:

$$DX = \frac{1}{n-1} \sum_{i=1}^n (S_i - \bar{S})^2.$$

**Vidutinis kvadratinis arba standartinis nuokrypis** parodo reikšmių (kainų) išsibarstymo apie vidurkį laipsnį. Kuo jis mažesnis, tuo aritmetinis vidurkis geriau atspindi visumą:

$$SX = \sqrt{DX}.$$

**Absoliutus (vidutinis) nuokrypis** parodo reikšmių nuokrypį nuo vidurkio:

$$AX = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n |S_i - \bar{S}|.$$

**Variacijos koeficientas** nurodo vidutinės kvadratinės paklaidos (SX) ir vidutinės pardavimo kainos procentinį santykį:

$$CV = \frac{100\% SX}{\bar{S}}.$$

**Vidutinė procentinė paklaida** parodo vidutinį absoliutų skirtumą procentais tarp faktinių ir prognozuojamų pardavimo kainų:

$$\frac{100 \times \sum \left( S_i - \hat{S}_i \right) / S_i}{n}.$$

Praktiškai laikoma, kad šis dydis neturi būti didesnis kaip 5 proc. Vidutinė procentinė paklaida yra santykinis dydis, rodantis prognozės nuokrypį. Esant idealiai prognozei, tiek nukrypimas į viršų, tiek nukrypimas į apačią turi artėti prie nulio.

**Koreliacinė analizė** rodo, kiek yra reikšmingas ryšys tarp dviejų arba daugiau statistiškai vienas su kitu susietų faktorių. Ji gelbsti priimant sprendimą, ar nagrinėjamas faktorius, nustatant vertę, yra reikšmingas, ar į jį galima nekreipti dėmesio.

Statistikos metodas, tiriantis požymių tarpusavio ryšius. Koreliacinės priklausomybės tarp dviejų (ar daugiau) atsitiktinių požymių ar faktorių statistiniai metodai.

**Koreliacija (koreliacinis ryšys)** – ar yra ryšys tarp požymių, kokia jo kryptis ir stiprumas. Jei dydžiai koreliuoti, tai jie priklausomi, t.y. vieno buvimas (nebuvimas) daro įtaką kitam; kai nepriklausomi – nekoreliuoti.

Kai vieną priežasties požymio reikšmę atitinka iš anksto nenustatytos tam tikro dydžio reikšmės, priklausančios nuo išorinių veiksnių.

Dviejų reiškinių (dviejų požymių) tarpusavio sąryšis.

**Koreliacijos koeficientas** – parodo nagrinėjamų požymių tiesinę priklausomybę.

$-1 \leq r(S, Z) \leq 1$ . Jeigu dviejų kintamųjų koreliacijos koeficientas lygus 0, tai tie kintamieji yra statistiškai nepriklausomi.

Kuo  $r$  reikšmė absoliučioju didumu arčiau 1, tuo tiesinė  $Z$  priklausomybė nuo  $S$  stipresnė. Koreliacija silpna, kai  $r$  arti nulio.

Jeigu  $r > 0$ , tai didėjant  $S$ , didėja ir  $Z$ . Jeigu  $r < 0$ , tai didėjant  $S$ ,  $Z$  mažėja.

$$r(S, Z) = \frac{\sum_{i=1}^n (S_i - \bar{S})(Z_i - \bar{Z})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (S_i - \bar{S})^2 \sum_{i=1}^n (Z_i - \bar{Z})^2}}$$

**Normalusis pasiskirstymas** – „tvarkingas“ (homogeniškas, stochastinis) duomenų pasiskirstymas apie aritmetinį vidurkį, kai atskirų duomenų nukrypimas nuo vidurkio yra atsitiktinis. Normalųjį pasiskirstymą aiškiai apibrėžia vidurkis ir standartinis (kvadratinis) nuokrypis.

**Regresinė analizė** leidžia apibrėžti santykį tarp dviejų vienas nuo kito priklausomų faktorių taip, kad žinant vieno faktoriaus reikšmę, kito faktoriaus reikšmę galima nusakyti su tam tikra tikimybe. Regresinė analizė yra būdas nustatyti funkciją taip, kad atstumų kvadratas nuo funkcijos iki atrinktos duomenų aibės būtų minimalus.

**Porinės regresijos lygtis** – nagrinėjamas ryšys tarp dviejų požymių.

**Daugianarė regresijos lygtis** – kai lygtimi išreiškiama kelių nepriklausomų veiksnių įtaka. Sudarant regresijos lygtį neesminių priežasčių įtaka atmetama, todėl koreliacinis ryšys „virsta“ funkciniu. Regresijos lygtys dažniausia būna tiesinės, parabolinės, hiperbolinės, laipsninės ar rodiklinės.

**Stjudento kriterijus (pasiskirstymas)**  $t$  – parodo kintamojo įtaką priklausomam kintamajam lygtyje. Kuo Stjudento kriterijus didesnis, tuo svarbesnis lygtyje nepriklausomas kintamasis. Pvz., kintamasis gali stipriai koreliuoti su pardavimo kaina, bet jis prognozavimui netinkamas. Tą netinkamumą ir parodo Stjudento kriterijus. Stjudento kriterijaus reikšmė pasirinktam pasiklovimo laipsniui randama lentelėse (pateikiamos statistiniuose vadovėliuose).

**Fišerio kriterijus**  $F = t^2$ , taip kaip ir Stjudento, naudojamas vieno ar kito regresijos kintamojo reikšmingumui nustatyti (paprastai turi būti  $F > 4$ , tuomet laikoma, kad kintamojo indėlis į lygtį yra reikšmingas)

**Beta koeficientai** išreiškia atskirų kintamųjų reikšmingumą vienas kito atžvilgiu; jų ryšį lygtyje (juos normuoja).

**Modelio apibrėžtumo (determinacijos) koeficientas**  $R^2$  nurodo, koks pardavimo kainų pasiskirstymo procentas yra paaiškinamas regresijos modeliu. Jis apskaičiuojamas pagal formulę:

$$R^2 = \frac{\sum (\hat{S}_i - \bar{S})^2}{\sum (S_i - \bar{S})^2},$$

čia  $\hat{S}_i$  – modelio pagalba nustatyta kaina. Kadangi modelis gali būti sudarytas iš daugelio kintamųjų, formulė yra koreguojama:

$$R^2 = 1 - \frac{(n-1) \times \sum (\hat{S}_i - \bar{S})^2}{(n-p-1) \times \sum (S_i - \bar{S})^2},$$

čia  $p$  – regresijos kintamųjų kiekis,  $n$  – imties dydis.

$R$  gali turėti reikšmes nuo 0 iki 1. Kai  $R = 0$ , modelių jokia pardavimo kainų variacija nepaaiškinama. Šiuo atveju kainų vidurkis  $\bar{S}$ , taip pat kaip ir regresijos modelio pagalba apskaičiuotos kainos vienodai atspindės visų nagrinėjamų objektų vertes. Kai  $R^2 = 1$ , visi nukrypimai nuo  $\bar{S}$  aprašomi regresijos lygtimi, ir  $\sum e_i^2 = 0$ . Tai reiškia, kad modelyje su vienu kintamuoju visi taškai, atitinkantys pardavimo kainas, yra išsidėstę vienoje linijoje.

## 4.2. Pradinių rinkos duomenų statistiniai rodikliai

Žemės rinkos analizei, verčių zonų riboms nustatyti ir vertinimo modeliams sudaryti panaudoti Nekilnojamojo turto registro rinkos duomenų bazės tokių laikotarpių sandoriai: žemės ūkio paskirties grupės žemei 2010.01 – 2011.08, mėgėjų sodų žemei 2009.01 – 2011.08, gyvenamųjų teritorijų paskirties grupės žemei 2009.01 – 2011.08. Pradinių rinkos duomenų statistiniai rodikliai pagal žemės paskirčių grupes pateikiami toliau lentelėje.

| Pardavimo kainų ploto vieneto statistiniai rodikliai     |                   |                     |                      |                      |                                 |         |                                             |
|----------------------------------------------------------|-------------------|---------------------|----------------------|----------------------|---------------------------------|---------|---------------------------------------------|
| Paskirčių grupė/Iš viso                                  | Sandorių skaičius | Minimumas vnt.kaina | Maksimumas vnt.kaina | Aritmetinis vidurkis | Vidutinis kvadratinis nuokrypis | Mediana | Žemės sklypų su pastatais sandorių skaičius |
| <b>Žemės ūkio paskirties žemės sklypai</b>               |                   |                     |                      |                      |                                 |         |                                             |
| Iš viso                                                  | 885               | 36                  | 37346                | 3464                 | 2970                            | 2982    | 81                                          |
| <b>Mėgėjų sodų žemės sklypai</b>                         |                   |                     |                      |                      |                                 |         |                                             |
| Iš viso                                                  | 82                | 42                  | 2331                 | 422                  | 417                             | 297     | 35                                          |
| <b>Gyvenamųjų teritorijų žemės sklypai</b>               |                   |                     |                      |                      |                                 |         |                                             |
| Iš viso                                                  | 231               | 32                  | 5166                 | 620                  | 915                             | 159     | 204                                         |
| <b>Komercinės paskirties žemės sklypai</b>               |                   |                     |                      |                      |                                 |         |                                             |
| Iš viso                                                  | 7                 | 350                 | 17978                | 8499                 | 7210                            | 9911    | 7                                           |
| <b>Pramonės ir sandėliavimo paskirties žemės sklypai</b> |                   |                     |                      |                      |                                 |         |                                             |
| Iš viso                                                  | 8                 | 126                 | 10482                | 2333                 | 3541                            | 584     | 8                                           |

## 4.3. Rinkos modeliavimas

Nekilnojamojo turto masiniame vertinime rinkos modeliavimo būdas taikomas turto grupių (paskirčių) rinkos vertei nustatyti vertės zonose, kuriose analizuojamos turto grupės (paskirties) objektų nebuvo parduota ir jų pirkimo-pardavimo rinkos kainos nėra žinomos. Nekilnojamojo turto rinkos analizės pagalba nustatytų priklausomybių tarp vertės ir rinkos veiksnių (nuomos kainų, pelningumo, kitų turto paskirčių verčių) panaudojimas neįvertintos turto grupės (paskirties) vertei nustatyti vadinamas vertinimu rinkos modeliavimo būdu. Vertinant šiuo būdu, verčių tikslumas ir teisingumas tiesiogiai priklauso nuo surinktos informacijos pagrįstumo ir teisingumo. Analizuojant Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto nuomos rinką, nustatyta, kad pasiūla nėra didelė, o nuomos raštiškos sutartys sudaromos retai, be to, sutartyse nurodyta nuomos kaina gerokai skiriasi nuo rinkoje siūlomo išnuomoti nekilnojamojo turto nuomos kainų, todėl, vertintojų nuomone, taikant rinkos modeliavimo būdą žemės sklypų vertės zonose gali būti ne visai tikslios ir teisingos. Dėl

išvardintų priežasčių rinkos Biržų rajono savivaldybės teritorijos žemei įvertinti modeliavimo būdo atsisakyta.

#### 4.4. Ekspertinis vertinimas

Ekspertinis vertinimas – tai toks vertinimo metodas, kurio metu vertinimo ekspertai nustato vertinimo koeficientus, rodiklius ir standartus (palyginamuosius rodiklius) remdamiesi atskirų turto vienetų vertinimo patirtimi ir analize. Šis metodas paprastai taikomas tais atvejais, kai trūksta rinkos duomenų, kad būtų galima taikyti palyginamąjį arba pajamų metodą [Robert J. Gloudemans].

Savivaldybės teritorijos, kuriose sandorių nėra užfiksuota, tačiau pagal pagrindinius žemės vertę formuojančius veiksnius yra homogeniškos, t. y. vienodos (panašios) pagal reljefą, atstumą iki traukos centrų, kelių tinklą, komunikacijų įrengtumą, socialinių reikmių tenkinimo objektų kiekį, patrauklumą, sujungtos į vienodos žemės vertės zoną. Tokiose zonose vertė nustatyta ekspertiškai – priskiriant joms vertę zonų, kurios pagal vertę formuojančius pagrindinius faktorius yra lygintinos ir kurioms vertinimo modelis yra sudarytas, arba panaudojant koeficientus. Koeficientai paprastai išreiškia verčių tarp skirtingų žemės paskirčių priklausomybę verčių zonoje. Rinkos tyrimais nustatyta, kad pramonės, sandėliavimo žemės, priklausomai nuo pasiūlos ir paklausos, 1 aro vertė žemesnė 10–50 procentų negu gyvenamosios paskirties žemė toje pačioje zonoje. Naudojant šią priklausomybę, t. y. koeficientą 0.9–0.5, gyvenamosios paskirties žemės vertinimo modelis ekspertiniu būdu pritaikytas rinkoje neaktyvios, neturinčios pardavimo sandorių, pramonės žemei įvertinti. Komercinės paskirties žemės vertė paprastai aukštesnė už gyvenamosios paskirties žemę, todėl jai įvertinti naudojamas gyvenamosios paskirties žemės vertinimo modelis su didinamuoju koeficientu.

#### 4.5. Žemės ūkio paskirties ir vandens ūkio paskirties žemės, naudojamos rekreacijai, įvertinimas

Analizuojant žemės ūkio paskirties žemės sklypų rinkos duomenis nustatyta, kad žemės verčių zonose Nr. 6.3 - 6.15, dalies žemės sklypų vyraujantis plotas iki 3 ha, palyginti su didesnių plotų žemės sklypais, parduotas už žymiai didesnę ploto vieneto – 1 ha kainą. Nustatyta, kad didesnėmis kainomis pasižymintys žemės sklypai yra prie vandens telkinių arba panašiose, rekreacijai tinkamose teritorijose. Siekiant tokias teritorijas įvertinti artima rinkai verte, joms nustatyti rekreaciniai koeficientai. Jie apskaičiuoti rekreacijai tinkamų žemės sklypų pardavimo kainas verčių zonoje lyginant su žemės sklypų, nepasižyminčių rekreacinėmis savybėmis, toje pačioje verčių zonoje vertėmis, apskaičiuotomis pagal vertinimo modelius.

*Krekreac* apskaičiuojamas tokiu būdu:

$$Krekreac = \frac{Rekreac.žem.skl.kain.lygis}{VRV};$$

kur *Rekreac.žem.skl.kain.lygis* – verčių zonoje žemės ūkio paskirties žemės sklypų, parduotų rekreacinėse teritorijose, 1 ha kainų lygis;

*VRV* – verčių zonoje žemės ūkio paskirties žemės sklypų, esančių ne rekreacinėse teritorijose, 1 ha vidutinė rinkos vertė, apskaičiuota pagal modelį.

Koeficientų *Krekreac* apskaičiavimas pagal verčių zonas pateiktas toliau lentelėje.

| Verčių zona           | Rekreacinės vietovės žemės sklypo 1 ha sandorio kaina | Vidutinė rinkos vertė 1 ha (pagal masinio vertinimo modelį) | Krekreac    |
|-----------------------|-------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|-------------|
| 6.12                  | 7300                                                  |                                                             |             |
| 6.12                  | 8600                                                  |                                                             |             |
| 6.12                  | 7000                                                  |                                                             |             |
| <b>1 ha vidurkis:</b> | <b>7950</b>                                           | <b>3620</b>                                                 | <b>3,03</b> |



|                       |             |             |             |
|-----------------------|-------------|-------------|-------------|
|                       |             |             |             |
| 6.15                  | 5400        |             |             |
| 6.15                  | 5600        |             |             |
| 6.15                  | 6900        |             |             |
| <b>1 ha vidurkis:</b> | <b>5500</b> | <b>2400</b> | <b>2.29</b> |

Kitoms verčių zonoms, dėl rinkos duomenų trūkumo, *Krekreac* koeficientai 2.29 ir 3.03 yra priskirti ekspertiškai darant prielaidą, kad rekreacinėmis savybėmis pasižyminčių žemės sklypų rinkos aplinkybės yra analogiškos verčių zonoms 6.12 ir 6.15.

Koeficientų reikšmės pagal verčių zonas pateiktos dokumente „Verčių pataisos ir rekreaciniai koeficientai“.

Apskaičiuojant žemės ūkio paskirties ir vandens ūkio paskirties žemės sklypų, naudojamų rekreacijai (esančių nustatyta tvarka patvirtintose rekreacinėse teritorijose), vidutinės rinkos vertės, *Krekreac* koeficientu didinama pagal modelį apskaičiuota tik 3 ha ploto vertė, o likęs žemės sklypo plotas vertinamas pagal modelį be *Krekreac* koeficiento. Jeigu rekreacinėje teritorijoje žemės sklypas yra 3 ha ir mažesnio ploto, apskaičiuojant viso žemės sklypo vidutinę rinkos vertę pritaikomas *Krekreac* koeficientas.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. sausio 20 d. įsakymu Nr. 3D-37/D1-40 „Dėl Pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties žemės naudojimo būdų turinio, žemės sklypų naudojimo pobūdžių sąrašo ir jų turinio patvirtinimo“, (Žin., 2005, Nr.14-450) yra patvirtintas pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties žemės sklypų naudojimo būdų turinys, žemės sklypų naudojimo pobūdžių sąrašas ir jų turinys. Vadovaujantis šiuo įsakymu, Nekilnojamojo turto registre fiksuojamas žemės ūkio paskirties žemės sklypų naudojimo būdas – rekreacinio naudojimo žemės sklypai, ir vandens ūkio paskirties žemės sklypų naudojimo būdas – rekreaciniai vandens telkiniai. Šiems naudojimo būdams taikomas *Krekreac* koeficientas. Koeficientų panaudojimas apskaičiuojant žemės sklypų vidutinės rinkos vertės vertinimo programoje, taip pat ir interneto priemonėse, yra automatizuotas.

#### 4.6. Kitos ne žemės ir ne miškų ūkio veiklos ir kitos specialios paskirčių žemės vertinimas

Atsižvelgiant į tai, jog žemės sklypams suteikta paskirtis *kita (ne žemės ir ne miškų ūkio veiklai)* ir *kita (specialioji)* tiksliai neatspindi šių sklypų panaudojimo, todėl jų vertinimo modelio parinkimą apsprendžia vyraujanti paskirtis nagrinėjamoje zonoje. Vyraujanti paskirčių grupė nustatoma atlikus zonoje esančių registruotų žemės sklypų skaičiaus pagal paskirčių grupes analizę. Vyraujanti paskirčių grupė taikoma ir tais atvejais, kai nustatyti keli žemės sklypo naudojimo būdai (pobūdžiai).

Atskirose verčių zonose užregistruoti *kitos (ne žemės ir ne miškų ūkio veiklai)* ir *kitos (specialioji)* paskirčių žemės sklypai yra užstatyti statiniais, kurių vyraujanti naudojimo paskirtis neatitinka vyraujančios žemės naudotojų grupės žemės paskirties. Vertintojai tokiai verčių zonai priskiria ne vyraujančios, o tos žemės naudotojų grupės modelį, kuris geriausiai atitinka realų žemės panaudojimą. Žemės savininkai tokiais atvejais turi teisę patikslinti žemės paskirtį, naudojimo būdą ir pobūdį bei kreiptis dėl vertės perskaičiavimo, pasikeitus kadastro rodikliams.

Kitos paskirties žemės sklypų skaičius verčių zonose pagal paskirčių grupes, ir kitos (ne žemės ir ne miškų ūkio veiklai), kitos (specialioji) paskirčių žemės sklypų priskyrimas turto grupei Biržų r. sav. pateiktas atskirame dokumente „Vyraujančios sklypų paskirtys“. Modelio parinkimas ir vidutinės rinkos vertės apskaičiavimas anksčiau nurodytais atvejais, taip pat ir kai nustatyti keli žemės sklypo naudojimo būdai (pobūdžiai), vertinimo programoje, taip pat ir interneto priemonėse, yra automatizuotas.

#### 4.7. Miškų ūkio paskirties (be medynų) žemės sklypų ir miškų žemės (be medynų) žemės ūkio paskirties žemės sklypuose vertinimas

Miškų ūkio paskirties žemės rinkoje nėra sandorių, kur būtų parduodami žemės sklypai be medynų. Miškų ūkio paskirties žemės sklypo pirkėjui medynai, kaip prekė eksportui ir žaliava medžio pramonei, sudaro pagrindinę tokio sklypo vertę ir apsprendžia sandorio kainą, taip pat ir tokių sklypų paklausą. Miško sklypų dislokacija jų vertei traukos centrų požiūriu yra panaši kaip ir žemės ūkio paskirties žemės, kadangi medžio apdirbimo įmonių išsidėstymas ir produkcijos realizacijos centrai yra analogiški kaip ir žemės ūkio pramonės. Vadovaujantis miškų žemės (be medynų) rinkos ypatumais ir atsižvelgiant į tai, kad medynai nevertinami, o miško žemės be medynų sandorių užfiksuotų nėra ir tokių sklypų kainų analizė pagal veiksnius negalima, miško žemės (be medynų) vertei apskaičiuoti naudojama tos verčių zonos, kurioje yra miškas, žemės ūkio paskirties žemės vidutinės rinkos vertė, pakoreguota rodikliais, nustatytais rinkos analizės būdu, o trūkstant rinkos duomenų – ekspertiniu būdu.

Žemės ūkio paskirties žemės sklypuose įsiterpusių miškų žemės (be medynų) vertė nustatoma analogiškai kaip miškų paskirties žemės, tik modelyje naudojamas ne viso žemės sklypo plotas, o tik sklypo dalis, kuri kadastro duomenyse nurodoma kaip „miško plotas“. Detalesnis mišku užimtos žemės vertės apskaičiavimas pateikiamas šios ataskaitos 5.2 ir 5.3 punktuose.

Miškų ūkio paskirties (be medynų) žemės sklypų ir miškų žemės (be medynų) žemės ūkio paskirties žemės sklypuose vidutinės rinkos vertės apskaičiavimas vertinimo programoje, taip pat ir interneto priemonėse, yra automatizuotas.

#### 4.8. Pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės vertinimas

Atliekant žemės ūkio paskirties žemės sandorių analizę, nustatyta, kad žemės sklypų, kuriuose yra pelkių, nenaudojamos ir pažeistos žemės, 1 ha pardavimo kaina yra mažesnė, palyginti su 1 ha pardavimo kaina žemės sklypų, kuriuose tokios žemės nėra. Sandorio pusės, sulygdamos kainą, įvertina pelkes, pažeistą ir nenaudojamą žemę kaip riboto panaudojimo sklypo dalį ir dėl to ją sumažina. Tokių žemės sklypų kainų analizė pateikta lentelėje.

Pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės vertės nustatymas

| Rinkos duomenys |                   |                                                 | Bazinis plotas |                       |                            | Pelkės, pažeista ir nenaudoj. žemė |       |            |
|-----------------|-------------------|-------------------------------------------------|----------------|-----------------------|----------------------------|------------------------------------|-------|------------|
| Sandorio kaina  | Sklypo plotas, ha | Pelkių, pažeistos ir nenaudoj. žemės plotas, ha | Plotas, ha     | Vidutinė rinkos vertė | Vidutinė rinkos vertė 1 ha | Plotas, ha                         | Kaina | 1 ha kaina |
| 1               | 2                 | 3                                               | 4              | 5                     | 6                          | 7                                  | 8     | 9          |
| 8100            | 9                 | 1,25                                            | 7,75           | 7758                  | 1001                       | 1,25                               | 342   | 274        |
| 100             | 0,45              | 0,45                                            | 0              | 0                     | 0                          | 0,45                               | 100   | 222        |
| 300             | 1,17              | 1,17                                            | 0              | 0                     | 0                          | 1,17                               | 300   | 256        |
| 2500            | 4,84              | 2,49                                            | 2,35           | 2179                  | 927                        | 2,49                               | 321   | 129        |
| Suma            |                   |                                                 | 10,1           | 9937                  |                            |                                    |       |            |
| Vidurkis        |                   |                                                 |                |                       | 984                        |                                    |       | 198        |

Lentelės pirmose trijose skiltyse pateiktos žemės sklypų sandorių kainos, viso sklypo ir sklypo dalies, užimtos pelkėmis, nenaudojama ir pažeista žemė, plotai, ketvirtojoje skiltyje – bazinis žemės sklypo plotas, kurį sudaro ariamos, sodų, pievų ir ganyklų, kelių, užstatytos, vandenių, medžių ir krūmų želdinių žemės plotai. Suprantama, į šiuos plotus neįeina miškų plotai, taip pat pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės plotai. Penktojoje skiltyje pateiktos bazinio žemės sklypo ploto vidutinės rinkos vertės, apskaičiuotos pagal žemės vertinimo modelį, šeštojoje – žemės sklypo bazinio ploto 1 ha vertė,

septintojoje – pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės plotai sklypuose, aštuntojoje – šių plotų kainos, apskaičiuotos, iš sandorių kainos (1 skiltis) atėmus bazinio žemės sklypo ploto vidutinę rinkos vertę (5 skiltis), devintojoje – pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės 1 ha kainos.

Pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės vertės priklausomybė nuo bazinio žemės sklypo ploto vertės nustatyta pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės 1 ha kainų vidurkį (9 skilties apačioje, 198 Lt) dalijant iš žemės sklypų bazinių plotų verčių 1 ha vidurkio (6 skilties apačioje, 984 Lt). Taip gautas pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės vertinimo koeficientas yra  $198 / 984 = 0,20$ .

Išvada. Pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės vertė sudaro 20 procentų žemės ūkio paskirties žemės bazinio žemės sklypo ploto vertės.

Kadangi žemės sklypų su pelkėmis, nenaudojama ir pažeista žeme pardavimų užfiksuota nėra daug, o tose zonose, kuriose buvo užfiksuoti tokie sandoriai ir analizės metu buvo gauta priklausomybė 0.2 arba šiam dydžiui artimas tokių žemių vertės priklausomybės nuo bazinio žemės sklypo vertės koeficientas, todėl 0.2 dydžio koeficientas taikomas visos šalies pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės vertinimui. Koeficiento panaudojimas, apskaičiuojant žemės sklypų vidutinės rinkos vertės vertinimo programoje, taip pat ir interneto priemonėse, yra automatizuotas.

#### 4.9. Žemės ūkio paskirties žemės sklypų našumo balo įvertinimas

Žemės ūkio paskirties žemės sklypų vertingumas priklauso nuo buvimo vietos, sklypo dydžio, formos, reljefo, susisiekimo patogumo, infrastruktūros išvystymo ir kitų veiksnių, taip pat nuo dirvožemio derlingumo. Žemės derlingumą apibūdina žemės našumo balas. Didesnio našumo balo žemėje, taikant standartines agrotechnines priemones, išauginamas didesnis derlius, tokios žemės savininkai gauna didesnę naudą. Šalies teritorijoje žemės našumas kinta nuo 10 iki 70 balų. Rinkos dalyviai, pirkdami sklypus žemės ūkio veiklai, atsižvelgia į žemės našumo balą, todėl aukšto derlingumo šalies teritorijose fiksuojamos aukštesnės sandorių rinkos kainos, palyginti su teritorijomis, kuriose žemės našumo balas žemesnis. Atliekant žemės masinį vertinimą, našumo balo įtaka įvertinama zonavimu. Didesnėse, ypač sudėtingo reljefo verčių zonose, esant dideliame sklypų našumo balų skirtumui, taikant zonavimą našumo balas įvertinamas nepakankamai. Siekiant tikslesnio žemės ūkio paskirties žemės sklypų įvertinimo, į vertės apskaičiavimo modelį įvedama žemės našumo balo pataisa. Našumo balo pataisa – vertinamo žemės ūkio paskirties žemės sklypo vertės padidėjimas arba sumažėjimas, apskaičiuojamas atsižvelgiant į skirtumą tarp to žemės sklypo našumo balo ir toje pačioje verčių zonoje esančių ir modeliui sudaryti panaudotų žemės sklypų našumo balų vidurkio.

Našumo balo pataisa apskaičiuojama žemės ūkio paskirties žemės sklypų (be mėgėjų sodininkų bendrijų) tik verčių zonoms, apimančioms kaimiškas teritorijas (kaimus ir miestelius). Našumo balo pataisa apskaičiuojama pagal formulę:

$$NBP = \text{Baz.vnt. vertė (sklypo našumo balas – našumo balų vidurkis)} \times 0.01 (\text{gali būti nustatytas ir kitas dydis}) \times \text{Bazinis pl};$$

kur NBP – našumo balo pataisa žemės sklypui litais;

Baz.vnt.vertė – bazinio ploto 1 ha vertė litais;

Sklypo našumo balas – vertinamo sklypo našumo balas;

Našumo balų vidurkis – vertinimo modeliui verčių zonoje sudaryti panaudotų žemės sklypų našumo balų vidurkis. Vidurkių reikšmės pateiktos atskirame dokumente „Verčių pataisos ir rekreaciniai koeficientai“.

0.01 (gali būti nustatytas ir kitas dydis) – koeficientas, išreiškiantis žemės sklypo vertės pokytį, pasikeitus žemės ūkio našumui 1 balu;

Bazinis plotas – ariama, sodai, pievos ir ganyklos, kelių plotas, užstatytas plotas, krūmai ir želdiniai, vandenių plotas, ha.

Tais atvejais, kai verčių zona apima dalį miesto ir dalį priemiestinės kaimiškos teritorijos arba tik priemiestinę kompaktišką teritoriją, arba tik miestelį, vertintojas, atsižvelgdamas į toje teritorijoje vyraujančią, o kartu ir geriausią žemės panaudojimą, nusprendžia, ar tokioje zonoje žemės ūkio paskirties žemės sklypų vertei turi įtaką žemės derlingumas. Nustačius, kad tokioje zonoje vyraujanti

žemės sklypų paskirtis „kita“ ir kad geriausias panaudojimas „kitai“ paskirčiai, našumo balo pataisa neskaičiuojama. Našumo balo pataisos apskaičiavimas, nustatant žemės sklypų vidutines rinkos vertes vertinimo programoje, taip pat ir interneto priemonėse, yra automatizuotas.

#### 4.10. Žemės sklypų, kurių paskirtis „kita (daugiaaukščių statinių teritorija)“ arba pobūdžiai „daugiaaukščių ir aukštybinių gyvenamųjų namų statybos“ ir „daugiabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių statybos“, įvertinimas

Biržų rajono savivaldybės teritorijoje 2011 m. rugpjūčio 1 d. žemės sklypų, kurių paskirtis „kita (daugiaaukščių statinių teritorija)“ arba pobūdžiai „daugiaaukščių ir aukštybinių gyvenamųjų namų statybos“, „daugiabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių statybos“, nėra užregistruota, todėl nustatyti *Kdaugiaauk* nebuvo galimybės. Užregistravus verčių zonose anksčiau nurodytos paskirties ir naudojimo būdų žemės sklypus, jiems vertinti naudojamas paskirčių grupės „gyvenamųjų teritorijų žemė“ masinio vertinimo modelis ir *Kdaugiaauk* koeficientas 1 (vienetas). Koeficiento *Kdaugiaauk*, žemės sklypų vidutinei rinkos vertei nustatyti vertinimo programoje, taip pat ir interneto priemonėse, taikomas automatizuotai.

#### 4.11. Žemės ūkio paskirties žemės sklypų, kurių naudojimo pobūdis – tvenkinių žuvininkystės ūkių, įvertinimas

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2005 m. gruodžio 28 d. raštą Nr. 2D-(0.1)-6029 „Dėl žemių po žuvininkystės tvenkiniais vertės nustatymo rengiant žemės verčių žemėlapius“ (dokumento kopija pridedama šiame papunktyje), atlikta papildoma žemės ūkio paskirties žemės sklypų, kurių naudojimo pobūdis – tvenkinių žuvininkystės ūkių, našumo balų, natūralaus produktyvumo, vietos, pardavimo rinkoje kainų, analizė ir jos rezultatų pagrindu parengti nauji vertinimo modeliai. Vertinimo modeliai įvertina žemės sklypo plotą, žemės sklypo našumo balą ir vietą pagal lentelėje pateiktą tvarką.

| Savivaldybė                                    | Modelis                                  | Našumo balo pataisa                                                                                      |
|------------------------------------------------|------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Biržų raj. sav., išskyrus savivaldybės miestus | $S = 1111.3 \times \text{ŽBpl} + 308.96$ | $[(\text{sklypo našumo balas} - 27.6) \times 0.01 \times \text{Baz.vnt verte} \times \text{Bazinis pl}]$ |

Žemės sklypo vidutinė rinkos vertė yra 2 skilties vertės ir 3 skilties – našumo balo pataisos, suma. Modelio kintamųjų paaiškinimas:

|                            |                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Lentelės skiltys</b>    | – 1 skiltyje nurodyta teritorija, kurioje esantiems žuvininkystės tvenkiniams taikomas 2 skiltyje pateiktas vertinimo modelis ir 3 skiltyje – žemės našumo balo pataisa;                                |
| <b>ŽBpl</b>                | – žemės sklypo bendras plotas ha;                                                                                                                                                                       |
| <b>sklypo našumo balas</b> | – Nekilnojamojo turto registre užfiksuotas vertinamo žemės sklypo našumo balas. Tais atvejais, kai žemės sklypui nėra registre įvesto našumo balo, ši pataisa yra lygi nuliui;                          |
| <b>Baz.vnt vertė</b>       | – žemės sklypo 1 ha vertė, gauta pagal modelį apskaičiuotą sklypo bendram plotui (neatsižvelgiant į pataisas) vertę padalijus iš žemės sklypo bendro ploto;                                             |
| <b>Bazinis pl</b>          | – (naudingas plotas) žemės sklypo dalis arba visas žemės sklypo plotas, kurį sudaro žemės naudmenų - ariamos, sodų, pievų ir ganyklų, kelių, užstatytos, vandenų, medžių ir krūmų želdinių, plotų suma; |
| <b>S</b>                   | – žemės sklypo vertė,                                                                                                                                                                                   |
| <b>+</b>                   | – suma;                                                                                                                                                                                                 |
| <b>x</b>                   | – daugyba.                                                                                                                                                                                              |



Valstybinis Registrų Centras  
GAUTA  
2005-12-14 Nr. 9-10393

A. Aleksa

Bagl-

## LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

VĮ Registrų centro direktoriaus  
pavadootojui A. Bagdonavičiui

2005-12-14 Nr. 9-10393

I. \_\_\_\_\_ Nr. \_\_\_\_\_

### DĖL ŽEMIŲ PO ŽUVININKYSTĖS TVENKINIAIS VERTĖS NUSTATYMO RENGIANČIŲ ŽEMĖS VERČIŲ ŽEMĖLAPIUS

Žemės ūkio ministro 2004 m. gruodžio 17 d. įsakymu Nr. 3D – 670 ( Žin. 2004, Nr. 185 – 6864) nustatyta, kad tvenkinių žuvininkystės pagrindinės produkcijos (gyvi karpiai) kaina yra 5 Lt/kg. Žemių po žuvininkystės tvenkiniais našumo balai nustatyti pagal Žemės ūkio naudmenų metodiką ir šiuo metu yra nuo 16,8 iki 31,6.

Susitikime su žemės ūkio ministru, tvenkinių žuvininkystės įmonių ir Nacionalinės akvakultūros ir žuvų produktų gamintojų asociacijos vadovai teigė, kad masinio žemės vertinimo būdu rengiant savivaldybių teritorijų žemės verčių žemėlapius, neobjektyviai nustatyta žemių po žuvininkystės tvenkiniais vidutinė rinkos vertė.

Nors pramoniniai žuvininkystės tvenkiniai priskirti žemės ūkio paskirties žemei, tačiau jie įrengti plotuose, kurių dauguma netiko žemės ūkio gamybai ir nebuvo žemės ūkio naudmenos. Pagal tai jų vertė buvo ir yra žemesnė. Tvenkininės žuvininkystės bendrovės ankstesniais metais iš kiekvieno hektaro faktiškai gaudavo po 1000 – 970 Lt bendrųjų pajamų, tačiau pelno gaunama labai mažai. 2004 m. visos bendrovės rodo, kad gavo 2180 tūkst. Lt pelno, bet joms buvo suteikta apie 1800 tūkst. Lt paramos iš Kaimo remimo programos. Vadinasi bendrovės 2004 m. gavo tik 380 tūkst. Lt pelno.

Šiuo metu žemė po žuvininkystės tvenkiniais preke rinkoje negali būti, nes ji užimta statiniais, t.y. žuvininkystės tvenkiniais. Rinkos preke gali būti tik patys ūkiniai vienetai su visais statiniais, įrenginiais ir žeme. Tvenkininė žuvininkystė yra lėto apyvartumo ir mažo pelningumo verslo šaka. Prekinės žuvys išauga tik per 32 mėnesius, pajamų gaunama nedaug, o pelno dar mažiau.

Visi žuvininkystės tvenkiniai yra lyg ir vienodi, tačiau žuvivaisos specialistai juos vertina pagal jų potencines galimybes įtakoti žuvų produktyvumą, o tai dažniausiai priklauso nuo žemės, ant kurių jie įrengti, kadangi vykstant skirtingiems biologiniams procesams, skirtinga yra ir natūralių

pašarų gausa. Yra ir daugiau faktorių, kurie turi įtakos tvenkinių produktyvumui, tačiau tai nėra susiję su žeme po tvenkiniais, todėl šiuo atveju jie yra neaktualūs.

Mūsų respublikoje žuvininkystės tvenkinių natūralus produktyvumas yra nuo 50 kg /ha žuvų blogiausiose žemėse ir 140 kg/ha geresnėse. Tačiau, taikant intensyvinimo priemones (šėrimą, t.ėšir. ir kt.), tokie skirtumai tarp atskirų subjektų tam tikru laipsniu sumažėja – blogesnėse žemėse gaunama 500 kg/ha, o geresnėse – 800 - 900 kg/ha.

Prašome žemių po žuvininkystės tvenkiniais rinkos vertės nustatymui naudoti pramoninių žuvininkystės tvenkinių natūralaus produktyvumo duomenis ir gaunamas pajamas bei pelną.

Pridedamose lentelėse pateikiami tvenkinių žuvininkystės normatyviniai rodikliai (Žin., 2005, Nr. 140 – 5062), kuriuos reikia taikyti skaičiuojant žemių po žuvininkystės tvenkiniais rinkos vertę.

PRIDEDAMA, 2 lapai.

Ministerijos sekretorius



Rimantas Čeponis

**KAI KURIE ŽEMIŲ PO ŽUVININKYSTĖS TVENKINIAIS NORMATYVINIAI RODIKLIAI\***

| Eil. Nr. | Rajono, savivaldybės, žuvininkystės įmonių pavadinimas | Tvenkinių, pylimų ir kanalų plotas, ha | Žemės ūkio naudmenų našumo balai (2005 m. duomenys) |
|----------|--------------------------------------------------------|----------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| 1.       | Vilniaus r., UAB „Akvilėja“                            | 745,5                                  | 16,8                                                |
| 2.       | Molėtų r., UAB „Armolė“                                | 831,3                                  | 23,5                                                |
| 3.       | Vilniaus r., UAB „Arvydai“                             | 580,8                                  | 17,0                                                |
| 4.       | Elektrėnų sav., UAB „Bartžuvė“                         | 338,8                                  | 23,9                                                |
| 5.       | Ignalinos r., UAB „Birvėtos tvenkiniai“                | 875,0                                  | 26,3                                                |
| 6.       | Alytaus r., UAB „Daugų žuvis“                          | 679,9                                  | 21,1                                                |
| 7.       | Prienų ir Kauno r., AB „Išlaužo žuvis“                 | 442,4                                  | 22,9                                                |
| 8.       | Šalčininkų r., UAB „Juodasis gandras“                  | 693,5                                  | 19,7                                                |
| 9.       | Varėnos r., UAB „Kabelių žuvis“                        | 784,9                                  | 18,7                                                |
| 10.      | Kėdainių r., UAB „Kaplių žuvis“                        | 239,0                                  | 31,6                                                |
| 11.      | Kazlų Rūdos sav., UAB „Karpis“                         | 500,9                                  | 20,4                                                |
| 12.      | Šilutės r., UAB „Kintai“                               | 571,1                                  | 24,4                                                |
| 13.      | Raseinių r., UAB „Raseinių žuvininkystė“               | 1288,1                                 | 23,8                                                |
| 14.      | Kelmės r., UAB „Šilo – Pavėžupis“                      | 806,8                                  | 23,4                                                |
| 15.      | Šalčininkų r., UAB Šalčininkų žuvininkystės ūkis       | 279,0                                  | 26,8                                                |
| 16.      | Šiaulių r., UAB „Šventjonis“                           | 633,9                                  | 22,2                                                |
| 17.1     | Rokiškio r., AB „Vasaknos“                             | 1114,1                                 | 27,5                                                |
| 17.2     | Zarasų r. sav., AB „Vasaknos“                          | 623,3                                  | 24,6                                                |
| 18.      | Telšių r., UAB „Žemaitijos žuvis“                      | 493,1                                  | 16,9                                                |

Tvenkinių, pylimų ir kanalų plotas\* (ha) patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 3 d. nutarimu Nr.826 (Žin., 2001, Nr. 58 – 2087).

**KAI KURIE PRAMONINIŲ ŽUVININKYSTĖS TVENKINIŲ IR JŲ ŽEMIŲ NORMATYVINIAI RODIKLIAI, PAGAL KURIUOS APSKAIČIUOJAMA ŽEMIŲ PO ŽUVININKYSTĖS TVENKINIAIS VERTĖ**

| Rajonas                                                              | Žemių našumo balai | Natūralus produktyvumas kg/ha | Bendros pajamos iš natūralaus produktyvumo Lt/ha |
|----------------------------------------------------------------------|--------------------|-------------------------------|--------------------------------------------------|
| Vilniaus<br>Varėnos<br>Šalčininkų                                    | 16,8 – 18,7        | 50                            | 250                                              |
| Telšių<br>Šilutės<br>Alytaus<br>Rokiškio<br>Zarasų                   | 17 - 27            | 80                            | 400                                              |
| Šiaulių<br>Molėtų<br>Ignalinos<br>Kazlų Rūdos sav.<br>Elektrėnų sav. | 20,4 - 27          | 100                           | 500                                              |
| Kelmės<br>Raseinių                                                   | 23 - 27            | 120                           | 600                                              |
| Kauno<br>Prienų<br>Kėdainių                                          | 24 - 31            | 140                           | 700                                              |

2004 m. visos tvenkininės žuvininkystės bendrovės, taikant intensyvinimo priemones ir išskaičiavus Kaimo rėmimo programos gautą paramą, gavo 380 tūkst. litų pelno arba po 34,50 Lt/ha.

Pataisos koeficientus reikėtų įvesti dėl topografinės padėties:

- Vilniaus raj. – 1,4;
- Elektrėnų sav., Kauno raj., Prienų raj. ir Šalčininkų raj. – 1,2.

#### **4.12. Žemės sklypų paskirties - *kita*, naudojimo būdo – gyvenamosios teritorijos, mažesnės kaip 4 arai, įvertinimas**

Nesutvarkytose, žemėtvarkos požiūriu probleminėse miesto teritorijose atskirais atvejais savivaldybė formuoja mažesnius nei 4 arų žemės sklypus. Tokie sklypai nėra paklausūs, juos įsigyti gali būti suinteresuoti tik besiribojančių žemės sklypų savininkai ar naudotojai. Dėl panaudojimo ir paklausos ribotumo tokių žemės sklypų rinkos vertė yra žemesnė, palyginti su „normaliais“ žemės sklypais. Valstybės įmonė Registrų centras, vykdamas žemės sklypų vidutinės rinkos vertės nustatymą masiniu vertinimo būdu, atliko tokių sklypų rinkos tyrimą, apklausė nepriklausomus nekilnojamojo turto vertintojus ir nustatė, kad tokių sklypų rinkos vertė šiandieninėmis rinkos sąlygomis yra 10 procentų žemesnė už normalaus dydžio žemės sklypų vertę. Remiantis tyrimais, į mažesnių nei 4 arai žemės sklypų paskirties - *kita*, naudojimo būdo – gyvenamosios teritorijos, Biržų r. sav., masinio vertinimo modelius įvestas 10 procentų vidutinę rinkos vertę mažinantis koeficientas. Koeficientas žemės sklypų vidutinei rinkos vertei nustatyti vertinimo programoje, taip pat ir interneto priemonėse, taikomas automatizuotai.

#### **4.13. Žemės sklypų vertinimas zonose, kurioms nėra parengtas reikiamos žemės naudojimo paskirties (naudojimo būdo) vertinimo modelis**

Tų žemės verčių žemėlapių zonų, į kurias patenkančioje teritorijoje nėra užregistruotų atskiros paskirties (naudojimo būdo) žemės sklypų, paskirčiai (naudojimo būdai) žemės vertinimo modeliai gali būti neparengti. Suformavus naujus sklypus, tokių paskirčių žemės sklypų vertinimas, vadovaujantis Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos 2007-01-03 raštu Nr. 4B-(10.1)-1 „Dėl žemės masinio vertinimo“, atliekamas parenkant ekspertiniu būdu artimiausios ir rinkos požiūriu labiausiai atitinkančios vertinamą verčių zoną, verčių zonos tos paskirčių grupės vertinimo modelį.

#### **4.14. Žemės ūkio paskirties žemės vertinimas atsižvelgiant į bendrojo plano sprendinius**

Nekilnojamojo turto rinkos analizė rodo, kad vienas iš svarbių žemės vertingumo veiksnių yra planuojamas ir dokumentais reglamentuotas teritorijos žemės esamas ir perspektyvinis panaudojimas. Žemės panaudojimo galimybes apsprendžia savivaldybių teritorijų bendrieji planai. Bendrasis planas (toliau – BP) – teritorijų kompleksinio planavimo dokumentas, kuriame, atsižvelgiant į teritorijų planavimo lygmenis ir uždavinius, nustatyta planuojamos teritorijos vystymo erdvinė koncepcija ir teritorijos naudojimo bei apsaugos principai (Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas, 1995 m. gruodžio 12 d. Nr. I-1120 Vilnius. Nauja įstatymo redakcija nuo 2004 m. gegužės 1 d., Žin., 1995, Nr. [107-2391](#)). BP sudaro raštu ir grafiškai išreikštų teritorijų planavimo sprendinių rezultatų visumą. Sprendiniai pagal vyraujančius požymius nurodo teritorijos funkcines zonas ir nustato tose zonose galimas žemės naudojimo paskirtis ir būdus bei užstatymo intensyvumo ir aukštingumo reglamentus. BP sprendiniai ypač svarbūs priemiesčių žemės ūkio paskirties žemei, kadangi paskirtis riboja jos efektyviausią, paklausiausią panaudojimą gyvenamiesiems, komerciniams, pramoniniams statiniams užstatyti. Teritorijose, kuriose BP sprendiniai numato žemės ūkio paskirties keitimą – panaudojimą kitai paskirčiai, žemės sklypų paklausa ir vertingumas išauga.

Biržų savivaldybės bendrieji planai yra parengti ir patvirtinti:

Biržų rajono savivaldybės tarybos 2002-11-25 sprendimu Nr. 114 patvirtintas Biržų miesto bendrasis planas. Biržų rajono bendrasis planas Biržų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. birželio 30 d. sprendimu Nr. T-156 „Dėl Biržų rajono savivaldybės tarybos bendrojo plano patvirtinimo“.

BP sprendiniai skaitmeniniu *shape* (sluoksnio) formatu vertintojui nėra prieinami, todėl žemės masiniam vertinimui atskiru veiksniu nėra panaudoti.



#### 4.15. Paskirties - kita, naudojimo būdo – bendro naudojimo teritorijos, žemės vertinimas

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu 2005 m. kovo 15 d. Nr. 3d-142 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 515 „Dėl žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų taisyklių 10.3 punkte nurodoma, kad žemės naudojimo būdų – gyvenamųjų teritorijų, visuomeninių teritorijų, bendrojo naudojimo teritorijų žemės sklypai, atliekant masinį vertinimą, sugrupuojami į gyvenamųjų teritorijų žemės naudotojų grupę (Žin., 2005 03 19, Nr. 36-1194). Analizuojant nurodytos grupės žemės 1 aro pardavimo kainas, nustatyta, kad žemės naudojimo būdo *bendro naudojimo teritorijos* žemės sklypai, palyginti su žemės sklypų naudojimo būdo *gyvenamosios teritorijos* žemės sklypais, rinkoje parduodami mažesnėmis kainomis. Vertintojas, siekdamas atsižvelgti į nurodytą aplinkybę, atliko papildomą žemės sklypų 1 aro pardavimo kainų analizę, ir nustatė kainų skirtumo koeficientą *BnTer*. Koeficiento apskaičiavimai pateikiami lentelėje.

Koeficiento *BnTer* apskaičiavimas

| Žemės sklypų naudojimo būdo „bendro naudojimo teritorijos“ 1 aro kaina Lt | Žemės sklypų naudojimo būdo „gyvenamosios teritorijos“ 1 aro kaina Lt |
|---------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|
| 6077                                                                      | 9000                                                                  |
| 9001                                                                      | 12224                                                                 |
| 10000                                                                     | 14984                                                                 |
| 11954                                                                     | 15000                                                                 |
| Aritmetinis vidurkis<br>9258                                              | Aritmetinis vidurkis<br>12802                                         |

$$\text{Koeficiento apskaičiavimas: } \mathbf{BnTer} = \frac{9258Lt}{12802Lt} = 0,72.$$

Atlikus skaičiavimus, nustatyta, kad žemės naudojimo būdo – *bendro naudojimo teritorijų* žemės sklypai rinkoje parduodami vidutiniškai 28 procentais mažesne kaina nei naudojimo būdo *gyvenamųjų teritorijų* žemės sklypų kainos. Vadovaujantis atliktu rinkos tyrimu, apskaičiuojant žemės sklypų naudojimo būdo *bendro naudojimo teritorijos* vertę naudojamas *gyvenamųjų teritorijų* naudotojų grupės vertinimo modelis, pakoreguotas *BnTer* koeficientu 0,72. Koeficientas žemės sklypų vidutinei rinkos vertei nustatyti vertinimo programoje, taip pat ir interneto priemonėse, taikomas automatizuotai.

#### 4.16. Konservacinės paskirties žemės vertinimas

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu 2005 m. kovo 15 d. Nr. 3d-142 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 515 „Dėl žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų taisyklių 10.1 punkte nurodoma, kad žemės ūkio, miškų ūkio, vandens ūkio, konservacinės paskirčių bei kitos paskirties žemės sklypai, kurių naudojimo būdas yra naudingų iškasenų teritorijos, teritorijos krašto apsaugos tikslams, atliekant masinį vertinimą sugrupuojami į žemės ūkio paskirties žemės sklypų (be mėgėjų sodų žemės sklypų ir sodininkų bendrijų bendrojo naudojimo žemės sklypų) naudotojų grupę (Žin., 2005 03 19, Nr. 36-1194). Žemės masinio vertinimo ataskaitų viešo svarstymo metu fiksuojamos žemės savininkų pastabos, kad konservacinės paskirties žemė, kurią sudaro žemės naudojimo būdų – *gamtinių rezervatų ir kultūros paveldo objektų* žemės sklypai, dėl žemės naudojimo apribojimų yra mažiau paklausūs rinkoje nei žemės ūkio ir vandens ūkio žemės sklypai, todėl jų vertė yra mažesnė. Atlikus papildomą rinkos analizę, nustatyta, kad šalyje yra užfiksuota 14 konservacinės paskirties sklypų pardavimų, jų 1

ha kainos statistika nėra patikima ir nėra naudotina kainų skirtumo tarp žemės ūkio ir konservacinės paskirties kainų koeficientui apskaičiuoti ir pagrįsti. Atsižvelgiant į šią aplinkybę, konservacinės paskirties žemės vertės skirtumo koeficientas nustatytas atliius atestuotų ir praktinę turto vertinimo patirtį turinčių nekilnojamojo turto vertintojų apklausą. Apibendrinant jų išsakytus argumentus ir nuomones, ekspertiškai nustatytas konservacinės paskirties žemės koeficientas  $Pask = 0,9$ . Koeficientas žemės sklypų vidutinei rinkos vertei nustatyti vertinimo programoje, taip pat ir interneto priemonėse, taikomas automatizuotai.

#### **4.17. Paskirties – kita, naudojimo būdo – rekreacinės teritorijos, žemės vertinimas**

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu 2005 m. kovo 15 d. Nr. 3d-142 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 515 „Dėl žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų taisyklių 10.4 punkte nurodoma, kad kitos paskirties žemės sklypai, kurių naudojimo būdas yra komercinės paskirties objektų teritorijos ir rekreacinės teritorijos, atliekant masinį vertinimą, sugrupuojami į komercinės paskirties žemės sklypų naudotojų grupę (Žin., 2005 03 19, Nr. 36-1194). Atskirais atvejais naudojimo būdo – rekreacinės teritorijos, žemės panaudojimas yra apsunkintas papildomomis užstatymo sąlygomis, privalomais architektūros, statinių apdailos, ekologijos reikalavimais, dažnai tokiems sklypams numatomi pravažiavimo, praėjimo servitutai, viešas patekimas. Dėl anksčiau nurodytų aplinkybių žemės sklypai naudojimo būdo – rekreacinės teritorijos, yra mažiau paklausūs rinkoje nei komercinės paskirties objektų teritorijos, todėl jų vertė yra mažesnė.

Biržų r. sav. teritorijoje paskirties – kita, naudojimo būdo – rekreacinės teritorijos, žemės sklypų panaudojimas yra analogiškas kaip komercinės paskirties žemės sklypų, todėl vertinimo modeliuose dėl nurodyto naudojimo būdo vertę mažinantis koeficientas  $Naub\_BIN$  nėra panaudotas.

## 5. ŽEMĖS SKLYPŲ VIDUTINĖS RINKOS VERTĖS APSKAIČIAVIMAS

### 5.1. Žemės sklypo vidutinei rinkos vertei apskaičiuoti būtini duomenys

Žemės sklypo vidutinei rinkos vertei (toliau – VRV) apskaičiuoti būtini duomenys, vertės apskaičiavimo veiksmai ir ataskaitos informacijos panaudojimas pateikti 6 paveiksle tokia tvarka:

1. Žemės sklypo adresas.
2. Žemės sklypo charakteristikos:
  - žemės sklypo paskirtis,
  - žemės sklypo bendras plotas,
  - žemės sklypo naudingas plotas (žem. ū. pask. grupei),
  - žemės sklypo nenaudingas plotas (žem. ū. pask. grupei),
  - miško plotas (žem. ū. pask. grupei),
  - žemės ūkio naudmenų našumo balas (žem. ū. pask. ir tvenkinių žuvininkystės ū. žemei).
3. Vertės zonos, kurioje yra vertinamas žemės sklypas, numeris.
4. Žemės sklypo vertės apskaičiavimo modelis.
5. Žemės sklypo bendro ploto vertė, neatsižvelgus į pataisas.
6. Žemės sklypo, jei paskirtis *kita (daugiaaukščių statinių teritorija)* arba pobūdis *daugiaaukščių ir aukštybinių gyvenamųjų namų statybos*, vertinimo modelis;
7. Miško žemės (be medynų) vertės pataisa:  $Baz.vnt \text{ verte } x (-M\check{S}Kf) \times \text{miško plotas}$ .
8. Pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės vertės pataisa (vertinimo koeficientas 0.2).
9. Našumo balo pataisa.
10. Rekreacinių teritorijų žemės sklypų rekreacinis koeficientas.

Vertės apskaičiavimo modeliuose (formulėse) žemės ūkio paskirties grupės žemės sklypų plotai pateikiami hektarais (ha), o mėgėjų sodų, gyvenamųjų teritorijų, komercinės paskirties, pramonės ir sandėliavimo paskirčių grupių žemės sklypų plotai – arais (a).

Viso žemės sklypo vidutinė rinkos vertė apvalinama atsižvelgiant į vertės dydį:

- |                   |                                                           |
|-------------------|-----------------------------------------------------------|
| 10 Lt tikslumu -  | vertę apskaičiavus šimtais;                               |
| 100 Lt tikslumu – | vertę apskaičiavus tūkstančiais ir dešimtimis tūkstančių; |
| 1000 tikslumu –   | vertę apskaičiavus šimtais tūkstančių ir didesnes.        |

Vertinimo modeliuose naudojamų ženklų paaiškinimas:

- |            |                                                                                                                        |
|------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| +          | sumos ženklas;                                                                                                         |
| –          | atimties ženklas arba ženklas, parodantis, kad laipsnio rodiklis neigiamas;                                            |
| * (x)      | daugybos ženklas;                                                                                                      |
| ^(0.98345) | kėlimo laipsniu ženklas ir laipsnio rodiklis (laipsnio rodiklio dydis gaunamas daugianarės regresinės analizės būdu).; |

Žemės vertinimo modeliuose naudojami sutrumpinimai:

- |          |                                                                                                                                                |
|----------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zona_SKL | - verčių zonos vietos įtaką įvertinantis santykinis dydis, skaliarinis skaičius;                                                               |
| ŽBpl_RKS | - žemės sklypo bendras plotas (ha, a) absoliučiu dydžiu;                                                                                       |
| ŽBpl_RKL | - žemės sklypo bendras plotas (ha, a) žemės sklypo 1 a (1 ha) kainos mažėjimui (didėjimui) įvertinti, žemės sklypo plotui didėjant (mažėjant); |

Žuvininkystės tvenkinių vertinimo modeliuose naudojami sutrumpinimai:

- |              |                                                                                 |
|--------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| Bazinė vertė | - žemės sklypo vertė, neatsižvelgus į našumo balo ir nenaudingo ploto pataisas; |
| ZBpl         | - žemės sklypo bendras plotas (ha);                                             |

|                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|---------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| NenPl                                 | - žemės sklypo pelkių, pažeistos, nenaudojamos žemės plotų suma ha (nenaudingas plotas);                                                                                                                                                                                           |
| NasBl                                 | - žemės sklypo našumo rodiklis balais, įregistruotas Registre;                                                                                                                                                                                                                     |
| Našumo balo pataisa                   | - pataisa, įvertinanti žemės sklypo vertės padidėjimą (sumažėjimą) dėl vertinamo žemės sklypo ir žemės sklypų, kurių pardavimo kainų pagrindu parengtas vertinimo modelis, našumo balų vidurkio skirtumo;                                                                          |
| Žemės ūkio paskirties                 | sklypų pataisoms apskaičiuoti naudojami sutrumpinimai:                                                                                                                                                                                                                             |
| Baz.vnt vertė                         | - bazinio vieneto vertė – žemės sklypo 1 ha vertė, gauta žemės sklypo pagal modelį apskaičiuotą (neatsižvelgiant į pataisas) vertę padalinus iš žemės sklypo bendro ploto;                                                                                                         |
| Miško plotas                          | - miškų ūkio paskirties žemės sklypo dalis arba visas žemės sklypas, kurį sudaro žemės naudmena – miškas, arba žemės ūkio paskirties žemės sklypo dalis, kurią sudaro žemės naudmena – miškas;                                                                                     |
| Nenaudingas plotas                    | - žemės sklypo pelkių, pažeistos, nenaudojamos žemės plotų suma ha;                                                                                                                                                                                                                |
| Sklypo našumo balas                   | - žemės sklypo našumo rodiklis balais, įregistruotas Registre;                                                                                                                                                                                                                     |
| Vidutinis zonos<br>našumo balas       | - žemės sklypų, kurių pardavimo kainų pagrindu parengtas vertinimo modelis, našumo balų vidurkis;                                                                                                                                                                                  |
| Bazinis plotas?<br>(naudingas plotas) | - žemės sklypo dalis arba visas žemės sklypo plotas, kurį sudaro žemės naudmenų – ariamos, sodų, pievų ir ganyklų, kelių, užstatytos, vandenu, medžių ir krūmų želdinių, plotų suma;                                                                                               |
| Pataisa                               | - žemės sklypo vertės pataisa, taikoma sklypo nenaudingam plotui, miško plotui ir našumo balui įvertinti;                                                                                                                                                                          |
| Krekreac                              | - žemės sklypų rekreacinis koeficientas įvertina žemės ūkio paskirties žemės sklypų naudojimo būdą – rekreacinio naudojimo žemės sklypai; vandens telkinių rekreacinis koeficientas įvertina vandens ūkio paskirties žemės sklypų naudojimo būdą – rekreaciniai vandens telkiniai; |
| Kdaugiaauk                            | - koeficientas, įvertinantis žemės sklypus, kurių paskirtis <i>kita (daugiaaukščių statinių teritorija)</i> arba pobūdis <i>daugiaaukščių ir aukštybinių gyvenamųjų namų statybos ir daugiabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių statybos</i> ;                                  |
| Bplan                                 | - koeficientas, įvertinantis žemės ūkio paskirties žemę teritorijose, kuriose pagal bendro plano sprendinius numatoma keisti paskirtį;                                                                                                                                             |
| BnTer                                 | - koeficientas, įvertinantis paskirties <i>kita</i> , naudojimo būdo – <i>bendro naudojimo teritorijos</i> žemę;                                                                                                                                                                   |
| Pask                                  | - koeficientas, įvertinantis konservacinės paskirties žemę;                                                                                                                                                                                                                        |
| Naub_BIN                              | - koeficientas, įvertinantis paskirties – <i>kita</i> , naudojimo būdo – rekreacinės teritorijos, žemę.                                                                                                                                                                            |

## 5.2. Vidutinės rinkos vertės apskaičiavimo veiksnių eiliškumas

1. Pagal žemės sklypo adresą žemės verčių žemėlapyje nustatoma žemės sklypo dislokacija, fiksuojamas verčių zonos, kurioje yra vertinamasis žemės sklypas, numeris (6 pav. A rodyklė, zona 26.3), o pagal vertinamo žemės sklypo naudojimo paskirtį iš dokumento „Vertinimo modeliai“ parenkamas vertinimo modelis (šiuo pavyzdyje žemės ūkio paskirties žemė), taip pat vietos įtakos koeficientas *Zona\_SKL* (6 pav. B rodyklė, skaičius 1.505926);

2. Į parinktą modelį (rodyklė C) įstačius žemės sklypo charakteristikas atitinkančius rodiklius ir atlikus matematinius veiksmus, gaunama vidutinė rinkos vertė (rodyklė D):

- gyvenamųjų teritorijų žemės sklypų: namų valdų, kitos paskirties žemės sklypų, kurių naudojimo būdas yra gyvenamosios teritorijos, visuomeninių teritorijų, bendrojo naudojimo (miestų miestelių ir kaimų ar savivaldybių bendro naudojimo) teritorijų žemės;

- gyvenamųjų teritorijų (daugiaaukščių) žemės sklypų: kitos (daugiaaukščių statinių teritorija) paskirties arba daugiaaukščių ir aukštybinių gyvenamųjų namų statybos pobūdžio;

- mėgėjų sodų žemės sklypų: mėgėjų sodų ir sodininkų bendrijų bendrojo naudojimo žemės sklypų;

- komercinės paskirties žemės sklypų: kitos paskirties žemės sklypų, kurių naudojimo būdas yra komercinės paskirties objektų teritorijos bei rekreacinės teritorijos;

- pramonės ir sandėliavimo žemės sklypų: kitos paskirties žemės sklypų, kurių naudojimo būdas yra pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijos, inžinerinės infrastruktūros teritorijų, atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (savartynai) teritorijų žemės. Žemės sklypai, neįvardinti šiuose punktuose, ir žemės sklypai, kuriems nustatyti skirtingi žemės naudojimo būdai ar pobūdžiai, tačiau neidentifikuotos jų dalys tame žemės sklype, vertinami pagal tą žemės naudotojų grupę, kuri vyrauja konkrečia žemės sklypo verčių zonoje.

3. Žemės ūkio paskirties grupei (be mėgėjų sodų žemės sklypų ir sodininkų bendrijų bendrojo naudojimo žemės sklypų) priklausančių paskirčių – žemės ūkio paskirties žemės sklypų, miškų ūkio paskirties žemės sklypų, vandens ūkio paskirties žemės sklypų, konservacinės paskirties žemės sklypų bei kitos paskirties žemės sklypų, kurių naudojimo būdas yra naudingų iškasenų teritorijos, teritorijos krašto apsaugos tikslams, vidutinės rinkos vertės apskaičiavimo eiliškumas parodytas 6 paveiksle E, F, G ir H rodyklėmis. Bendra pataisų apskaičiavimo formulė pateikta 6 pav. G skiltyje. Detaliau pataisų apskaičiavimas aprašomas šio skyriaus 3.1, 3.2 ir 3.3 punktuose. Bendra pataisa yra 3.1, 3.2 ir 3.3 punktuose gautų pataisų suma:

3.1. Miškų ūkio paskirties (be medynų) žemės sklypų ir miškų žemės (be medynų) žemės ūkio paskirties žemės sklypuose vertinimas atliekamas nustatant pataisą, kuri apskaičiuojama pagal formulę:  $Baz.vnt\ vertė \times (MšKf) \times Miško\ plotas$ .

Miško pataisos koeficientas MšKf apskaičiuojamas taip:

Jei Baz.vnt vertė  $\leq 6400$ , tai  $MšKf = 0,75$ ;

Jei Baz.vnt vertė  $> 6400$ , tai  $MšKf = ((Baz.vnt\ vertė \times 0,995 - 1600)) / Baz.vnt\ vertė$ .

Apskaičiuojant miško žemės vertę, neatsižvelgiama į žemės našumą.

3.2. Nenaudingo ploto, kurį sudaro pelkė, nenaudojama ir pažeista žemė, užfiksuota žemės sklypo registre, vertinimas atliekamas nustatant pataisą, kuri apskaičiuojama pagal formulę:

$Baz.vnt\ vertė \times (-0,8) \times Nenaudingas\ plotas$ .

3.3. Žemės našumo balo pataisa apskaičiuojama pagal formulę (pataisa neskaičiuojama miško žemei):

$Baz.vnt\ vertė \times [(Sklypo\ našumo\ balas - Vidutinis\ zonos\ našumo\ balas) \times Našumo\ balo\ koeficientas \times Bazinis\ pl]$ .

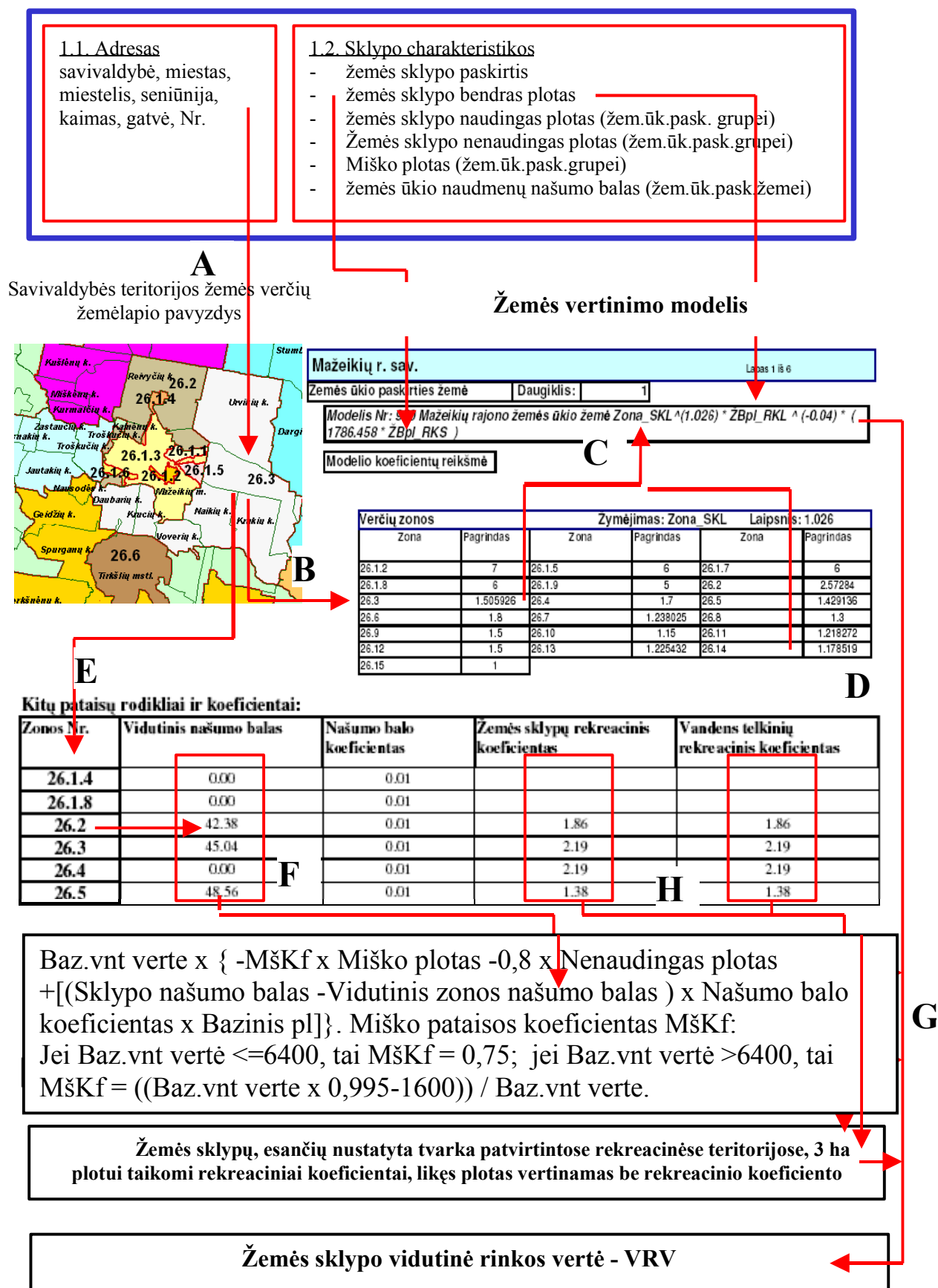
Sklypo našumo balas yra užfiksuotas nekilnojamojo turto registre, vidutinis našumo balas parenkamas pagal žemės sklypo verčių zonos numerį iš vertinimo modelio lentelės (E, F rodyklės 6 pav.). Našumo balo koeficientas yra lygus 0,01. Bazinis plotas – žemės sklypo plotas be pelkės, nenaudojamos, pažeistos ir mišku užimtos žemės, užfiksuotos žemės sklypo registre. Ši pataisa gali būti teigiama ir neigiama.

3.4. Žemės sklypų, esančių nustatyta tvarka patvirtintose rekreacinėse teritorijose (žemės ūkio paskirties žemės sklypų naudojimo būdas – rekreacinio naudojimo žemės sklypai, ir vandens ūkio paskirties žemės sklypams naudojimo būdas – rekreaciniai vandens telkiniai), vertė koreguojama verčių zonoms nustatytu žemės sklypų rekreaciniu koeficientu (H rodyklė 6 pav.). Rekreaciniu koeficientu didinama tik 3 ha ploto vertė, likęs žemės sklypo plotas vertinamas pagal modelį be rekreacinio koeficiento. Rekreacinių koeficientų reikšmės pagal verčių zonas pateikiamos dokumente „Verčių pataisos ir rekreaciniai koeficientai“.

Kdaugiaauk koeficientas įvertina žemės sklypus, kurių paskirtis kita (daugiaaukščių statinių teritorija), pobūdžiai daugiaaukščių ir aukštybinių gyvenamųjų namų statybos, ir daugiabučių gyvenamųjų pastatų ir bendrabučių statybos. Koeficientas Bplan įvertina žemės ūkio paskirties žemę teritorijose, kuriose pagal bendro plano sprendinius numatomas paskirties keitimas. Koeficientas BnTer įvertina gyvenamųjų teritorijų grupės modeliu vertinamą žemę, kurios paskirtis kita, naudojimo būdas bendro naudojimo teritorijos. Koeficientas Pask įvertina konservacinės paskirties žemę,

vertinamą pagal žemės ūkio paskirties grupės modelį. Koeficientas Naub\_BIN įvertina komercinės paskirties grupės modeliu vertinamą žemę, kurios naudojimo būdas – rekreacinės teritorijos.

Koeficientų panaudojimas, apskaičiuojant žemės sklypų vidutines rinkos vertes vertinimo programoje, taip pat ir interneto priemonėse, yra automatizuotas.



### 5.3. Vidutinės rinkos vertės apskaičiavimo pavyzdžiai

#### Bendros taisyklės.

Verčių zonos numeris pagal sklypo adresą surandamas savivaldybės teritorijos žemės vertinimo masiniu būdu ataskaitos žemės verčių žemėlapyje, pasinaudojant verčių zonų tekstiniu aprašymu, pateikiamu ataskaitos 3.3.2 papunkčio lentelėje, ir interneto puslapyje <http://www.registrucentras.lt/ntr/masvert> pateikiamoje žemės masinio vertinimo medžiagoje.

Dokumente „Vertinimo modeliai“ visų žemės naudojimo paskirčių vertės apskaičiavimo modeliuose (formulėse) žemės ūkio paskirties grupės žemės sklypų plotai pateikiami hektarais (ha), o mėgėjų sodų, gyvenamųjų teritorijų, komercinės paskirties, pramonės ir sandėliavimo paskirčių grupių žemės sklypų plotai – arais (a).



#### 1 pavyzdys

#### Žemės ūkio paskirties žemės sklypų vidutinės rinkos vertės apskaičiavimas

Duomenys apie žemės sklypą:

|                                    |                                                                                                                                                                               |
|------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Adresas –                          | Biržų r. savivaldybės, Naciūnų k.;                                                                                                                                            |
| Paskirtis –                        | žemės ūkio;                                                                                                                                                                   |
| Žemės ūkio naudmenų našumo balas – | 36;                                                                                                                                                                           |
| Žemės sklypo bendras plotas –      | 3.9 ha;                                                                                                                                                                       |
| Naudingas plotas –                 | 2.6 ha (bazinis plotas, gautas sudedant ariamos, sodų, pievų ir ganyklų, kelių, užstatytos, vandenų medžių ir krūmų želdinių plotus, nurodytus žemės sklypo registro išraše); |
| Nenaudingas plotas –               | 0.5 ha (plotas gautas sudedant pelkių, pažeistos ir nenaudojamos žemės plotus, nurodytus žemės sklypo registro išraše);                                                       |
| Miško plotas:                      | 0.8 ha, (nurodytas registro išraše).                                                                                                                                          |

Iš dokumento „Vertinimo modeliai“ parenkamas žemės ūkio paskirties žemės vertinimo modelis.

Biržų r. sav.

Žemės ūkio paskirties žemė

Modelis Nr.: 7908.  $Zona\_SKL^{(0,87)} * (0,9)^{Pask\_BIN} * \check{Z}Bpl\_RKL^{(-0,01)} * (3600 * \check{Z}Bpl\_RKS)$

Pastaba: Žiūrekite šios paskirties žemės sklypų vertės pataisas priede.

Modelio koeficientų reikšmės

| Verčių zonos |      | Pagrindas: Zona_SKL |      | Laipsnis: 0.87 |      |
|--------------|------|---------------------|------|----------------|------|
| 6.1.1        | 2.75 | 6.1.2               | 2.25 | 6.1.3          | 2.25 |
| 6.2          | 0.59 | 6.3                 | 0.59 | 6.4            | 0.59 |
| 6.5          | 0.59 | 6.6                 | 0.87 | 6.7            | 0.87 |
| 6.8          | 0.63 | 6.9                 | 0.63 | 6.10           | 0.75 |
| 6.11         | 0.7  | 6.12                | 0.7  | 6.13           | 0.52 |
| 6.14         | 0.52 | 6.15                | 0.64 |                |      |

| Paskirtis    |     | Laipsnis: Pask_BIN |  | Pagrindas: 0.9 |  |
|--------------|-----|--------------------|--|----------------|--|
| Konservacinė | 1.0 |                    |  |                |  |

I modelį įrašome reikšmes -  $\check{Z}Bpl\_RKL = 3.9$  ha,  $\check{Z}Bpl\_RKS = 3.9$  ha. Pagal žemės sklypo adresą žemės verčių žemėlapyje sklypas yra 6.4 verčių zonoje (Biržų r. savivaldybės, Naciūnų k.

taip pat yra tekstiniam verčių zonos 6.4 aprašyme),  $Zona\_SKL = 0.59$ ;  $Pask\_BIN = 0$ , kadangi sklypas nėra konservacinės paskirties. Atliekame aritmetinius veiksmus:

$$0.59^{0.87} * 0.9^{0.0} * 3.9^{-0.01} * 3600 * 3.9 \cong 8\,752 \text{ Lt.}$$

Apskaičiuojame žemės sklypo miško ir nenaudingo ploto pataisas ir žemės našumo balo pataisą. Apskaičiavimo formulė ir našumo balo vidurkiai pagal zonas pateikiami dokumente „Verčių pataisos ir rekreaciniai koeficientai“, fragmentas pateikiamas žemiau.

| Priedas: Žemės ūkio paskirties žemės sklypų vertės pataisos                                                                                                                                                                                                                                                                                         |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| <b>Biržų r. sav.</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |  |
| Žemės ūkio paskirties žemės sklypų vertės bendra pataisa:                                                                                                                                                                                                                                                                                           |  |
| Baz.vnt vertė $\times \{ +[(\text{Sklypo našumo balas} - \text{Vidutinis zonos našumo balas}) \times \text{Našumo balo koeficientas} \times \text{Bazinė pl}] \}$ Miško pataisos koeficientas MŠKf: Jei Bazinė vieneto vertė $\leq 6400$ tai 0,75, jei $> 6400$ tai skaičiuojamas: $((\text{Baz.vnt vertė} * 0,995 - 1600)) / \text{Baz.vnt vertė}$ |  |

| Pataisų rodikliai ir koeficientai: |                        |                          |                                       |                                           |
|------------------------------------|------------------------|--------------------------|---------------------------------------|-------------------------------------------|
| Zonos Nr.                          | Vidutinis našumo balas | Našumo balo koeficientas | Žemės sklypų rekreacinis koeficientas | Vandens telkinių rekreacinis koeficientas |
| 6                                  |                        |                          |                                       |                                           |
| 6.1                                |                        |                          |                                       |                                           |
| 6.1.1                              |                        |                          | 3,030                                 | 3,030                                     |
| 6.1.2                              |                        |                          | 3,030                                 | 3,030                                     |
| 6.1.3                              |                        |                          | 3,030                                 | 3,030                                     |
| 6.2                                |                        |                          | 2,290                                 | 2,290                                     |
| 6.3                                | 49,00                  | 0,015                    | 2,290                                 | 2,290                                     |
| 6.4                                | 49,00                  | 0,015                    | 2,290                                 | 2,290                                     |
| 6.5                                | 49,00                  | 0,015                    | 2,290                                 | 2,290                                     |

Apskaičiuojama Baz.vnt vertė.

Baz.vnt vertė =  $8\,752 \text{ Lt} / 3.9 \text{ ha} = 2\,244 \text{ Lt}$ .

Baz.vnt vertė  $< 6400$ , todėl MŠKf = 0,75;

Vidutinis našumo balas verčių zonai 6.4 - 49,00.

Apskaičiuojame pataisą įrašydami reikšmes į formulę:

$$\begin{aligned} \text{Pataisa} &= 2\,244 \times \{-0.75 \times 0.8 \text{ ha} - 0.8 \times 0.5 \text{ ha} + [(36 - 49) \times 0.015 \times 2.6 \text{ ha}]\} = \\ &= 2\,244 \times \{-0.6 - 0.4 + [-13 \times 0.015 \times 2.6 \text{ ha}]\} = \\ &= 2\,244 \times (-0.6 - 0.4 - 0.507) = \\ &= 2\,244 \times (-1.507) = -3\,381 \text{ Lt.} \end{aligned}$$

Apskaičiuojama žemės sklypo vidutinė rinkos vertė (VRV):

$$VRV = 8\,752 \text{ Lt} - 3\,381 \text{ Lt} = 5\,371 \text{ Lt.}$$

$$VRV \text{ suapvalinus} \cong 5\,400 \text{ Lt.}$$



### Išvada

**Biržų r. savivaldybės, Naciūnų k., žemės ūkio paskirties žemės sklypo 3.9 ha bendro ploto, 36 žemės ūkio naudmenų našumo balo, vidutinė rinkos vertė yra 5 400 litų.**

Tais atvejais, kai Baz.vnt vertė  $> 6400$ , priimkime šiame pavyzdyje Baz.vnt vertė = 10 000 Lt, tada sklypo bazinė vertė =  $10\,000 \times 3.9 = 39\,000 \text{ Lt}$ ;



$$\text{MŠKf} = ((\text{Baz.vnt verte} \times 0,995 - 1600)) / \text{Baz.vnt verte} = \\ = ((10\,000 \times 0,995 - 1600)) / 10\,000 = 0,835.$$

$$\text{Pataisa} = 10\,000 \times \{-0,835 \times 0,8 \text{ ha miško plotas} - 0,8 \times 0,5 \text{ ha nenaudingas plotas} + [(36 - 49) \times 0,015 \times 2,6 \text{ ha}]\} =$$

$$= 10\,000 \times \{-0,668 - 0,4 + [-13 \times 0,015 \times 2,6 \text{ ha}]\} =$$

$$= 10\,000 \times (-0,668 - 0,4 - 0,507) =$$

$$= 10\,000 \times (-1,575) = -15\,750 \text{ Lt.}$$

$$\text{VRV} = 39\,000 \text{ Lt} - 15\,750 \text{ Lt} = 23\,250 \text{ Lt.}$$

$$\text{VRV suapvalinus} \cong 23\,300 \text{ Lt.}$$



### Išvada

***Biržų r. savivaldybės, Naciūnų k., žemės ūkio paskirties žemės sklypo 3,9 ha bendro ploto, 36 žemės ūkio naudmenų našumo balo, vidutinė rinkos vertė yra 23 300 Lt.***

**Rekreacijai naudojamų žemės sklypų ar vandens telkinių pataisos:**  
**Jei Bendras plotas ≤ 3 ha tai: VERTE = [ (VIENETO \_ VERTE x ŽbPl) x Koef ]; Jei Bendras plotas > 3 ha tai: VERTE = [(VIENETO \_ VERTE x 3) x Koef] + (ŽbPl - 3) x VIENETO \_ VERTE );**

Žemės ūkio paskirties žemės sklypų, kurie yra priskirti rekreacinėms teritorijoms, vidutinė rinkos vertė apskaičiuojama žemės sklypo 3 ha ploto vertę padauginant iš žemės sklypų rekreacinio koeficiento, pateikiamo dokumente „Verčių pataisos ir rekreaciniai koeficientai“ žemės ūkio paskirties žemės VRV modelio lentelėje, o ploto, viršijančio 3 ha plotą, vertė apskaičiuojama be rekreacinio koeficiento. Taigi pateikto rekreacinio naudojimo žemės sklypo (taip pat ir vandens ūkio paskirties žemės sklypo, kurio naudojimo būdas - rekreaciniai vandens telkiniai) VRV apskaičiuojama taip:

6.4. verčių zonai rekreacinio koeficiento reikšmė – 2,29;

3 ha ploto vertė = 5 400 Lt / 3,9 ha x 3 ha x 2,29 = 9 512 Lt.

0,9 ha ploto vertė = 5 400 Lt / 3,9 ha x 0,9 ha = 1 246 Lt.

3,9 ha ploto VRV = 10 758 Lt.

VRV suapvalinus  $\cong$  10 800 Lt.



### Išvada

***Rekreacinio naudojimo žemės ūkio paskirties žemės sklypo Biržų r. savivaldybėje, Naciūnų k., 3,9 ha bendro ploto, 36 žemės ūkio naudmenų našumo balo, vidutinė rinkos vertė yra 10 800 Lt.***



### 2 pavyzdys

***Žemės ūkio paskirties žemės sklypų, kurių naudojimo pobūdis – tvenkinių žuvininkystės ūkių, vidutinės rinkos vertės apskaičiavimas***

Duomenys apie žemės sklypą:

Adresas –

Biržų r. savivaldybės, Naciūnų k.;

Paskirtis –

žemės ūkio;

naudojimo pobūdis –

tvenkinių žuvininkystės ūkių;

Žemės ūkio naudmenų našumo balas –

32;

Žemės sklypo bendras plotas –

25 ha;

Žemės sklypo nenaudingas plotas –

5 ha.

Verčių zonos numeris

6.4 (nustatomas Biržų r. sav. žemės verčių žemėlapyje);

Vidutinis našumo balas 6.4 verčių zonai

49.00 (parenkamas (parenkamas dokumente „Verčių pataisos ir rekreaciniai koeficientai“).

Tvenkinių žuvininkystės ūkių vertinimo modelis pateikiamas dokumente „Verčių pataisos ir rekreaciniai koeficientai“ (čia pateiktas žemiau).

**Žuvininkystės tvenkinių vertinimas:**  
**Bazinė vertė=308,96+ ZBpl\*1111,3Tvenkinio našumo balo pataisa=(TvNašBI-27,6)\*(Bazinė vertė/ZBpl)\*0,01\*(ZbPl-NenPl); Sklypo vertė=Bazine vertė + Tvenkinio našumo balo pataisa**

Apskaičiuojama bazinė vertė:

$$\begin{aligned}\text{Bazinė vertė} &= 308.96 + \text{ZBpl} * 1111.3 = \\ &= 308.96 + 25 \text{ ha} * 1111.3 = 28\,091 \text{ Lt.}\end{aligned}$$

Apskaičiuojama našumo balo pataisa:

$$\begin{aligned}(32-27.6) * (28\,091 \text{ Lt} / 25 \text{ ha}) * 0.01 * (25 \text{ ha} - 5 \text{ ha}) = \\ = 4.4 * 1124 * 0.01 * 20 = +989 \text{ Lt.}\end{aligned}$$

Apskaičiuojama sklypo VRV:

$$28\,091 \text{ Lt} + 989 \text{ Lt} = 29\,080 \text{ Lt.}$$

VRV suapvalinus  $\cong 29\,100 \text{ Lt.}$



Išvada

***Žemės sklypo Biržų r. savivaldybėje, Naciūnų k., žemės ūkio paskirties, naudojimo būdo – tvenkinių žuvininkystės ūkių, 25 ha bendro ploto, 32 žemės ūkio naudmenų našumo balo, vidutinė rinkos vertė yra 29 100 Lt.***



3 pavyzdys

***Mėgėjų sodų, gyvenamųjų teritorijų, komercinės paskirties, pramonės ir sandėliavimo paskirčių grupių žemės sklypų vidutinės rinkos vertės apskaičiavimas.***

Duomenys apie žemės sklypą:

|                   |                                   |
|-------------------|-----------------------------------|
| Adresas –         | Biržų r. savivaldybės, Naciūnų k; |
| Paskirtis –       | kita;                             |
| Naudojimo būdas – | gyvenamosios teritorijos;         |
| Plotas –          | 11 a.                             |

Pagal paskirtį dokumente „Vertinimo modeliai“ surandamas vertinimo modelis „Gyvenamųjų teritorijų žemė“. Biržų r. savivaldybės, Naciūnų k. yra 6.4 verčių zonoje – Zona\_SKL yra 2.1 (modelis su lentelėmis pateiktas toliau),  $BnTer\_BIN = 0$ , kadangi sklypas nepriklauso bendro naudojimo teritorijai.

Biržų r. sav.

Gyvenamųjų teritorijų žemė

Modelis Nr.: 7909.  $Zona\_SKL^{(0,95)} * (0,9)^{ŽBpl\_BIN} * (0,72)^{BnTer\_BIN} * ŽBpl\_RKL^{(-0,02)} * (113 * ŽBpl\_RKS)$

Modelio koeficientų reikšmės

| Verčių zonos |      | Pagrindas: Zona_SKL |      | Laipsnis: 0.95 |      |
|--------------|------|---------------------|------|----------------|------|
| 6.1.1        | 15.7 | 6.1.2               | 13.2 | 6.1.3          | 13.2 |
| 6.2          | 2.1  | 6.3                 | 2.1  | 6.4            | 2.1  |
| 6.5          | 2.1  | 6.6                 | 5.2  | 6.7            | 5.2  |
| 6.8          | 2.6  | 6.9                 | 2.6  | 6.10           | 0.87 |
| 6.11         | 0.87 | 6.12                | 0.87 | 6.13           | 0.87 |
| 6.14         | 0.87 | 6.15                | 0.87 |                |      |

| Bendras žemės plotas |     | Laipsnis: ŽBpl_BIN |     | Pagrindas: 0.9 |  |
|----------------------|-----|--------------------|-----|----------------|--|
| .0001-4              | 1.0 | 4.0001-1000000     | 0.0 |                |  |

| Bendro naudojimo teritorija |     | Laipsnis: BnTer_BIN |  | Pagrindas: 0.72 |  |
|-----------------------------|-----|---------------------|--|-----------------|--|
| Bendro naudojimo teritorija | 1.0 |                     |  |                 |  |

Žemės sklypo vidutinė rinkos vertė apskaičiuojama taip:

$$2.1^{0.95} * 0.9^{0.00} * 0.72^{0.00} * 11^{-0.02} * 113 * 11 = 2\,397 \text{ Lt.}$$

VRV suapvalinus  $\cong 2\,400 \text{ Lt.}$

#### ■ Išvada

**Biržų r. savivaldybėje, Naciūnų k., esančio kitos paskirties, naudojimo būdo – gyvenamųjų teritorijų, 11 arų žemės sklypo vidutinė rinkos vertė yra 2 400 litų.**

Tokiu pačiu principu, kaip ir gyvenamųjų teritorijų grupės žemės sklypų, vidutinė rinkos vertė apskaičiuojama mėgėjų sodų, komercinės paskirties, pramonės ir sandėliavimo paskirčių grupių žemės sklypams.

**Pastaba.** Žemės sklypų paskirties–*kita*, naudojimo būdo–*gyvenamosios teritorijos*, sklypų mažesnių kaip 4 arai, įvertinimui naudojamas vertę mažinantis koeficientas 0,9 (platesnis aprašymas pateiktas ataskaitos 4.12 punkte). Modelio lentelėje, apačioje, pateikiama sklypo plotų ribos, koeficiento(0,9) ir laipsnio rodiklio reikšmės (0 arba 1). Tokiu būdu žemės sklypo, kurio plotas yra 4 ir mažesnio ploto, vertė apskaičiuojama taip:

$$2.1^{0.95} * 0.9^{1.00} * 0.72^{0.00} * 4^{-0.02} * 113 * 4 = 801 \text{ Lt.}$$

VRV suapvalinus  $\cong 800 \text{ Lt.}$

#### ■ Išvada

**Biržų r. savivaldybėje, Naciūnų k., esančio kitos paskirties, naudojimo būdo – gyvenamųjų teritorijų, 4 arų žemės sklypo vidutinė rinkos vertė yra 800 Lt.**

#### 4 pavyzdys

**Miškų ūkio paskirties (be medynų) žemės sklypų ir miškų žemės (be medynų) žemės ūkio paskirties žemės sklypuose vidutinės rinkos vertės apskaičiavimas.**

Miškų ūkio paskirties (be medynų) žemės sklypų ir miškų žemės (be medynų) žemės ūkio paskirties žemės sklypuose vertinimas atliekamas nustatant pataisą, kuri apskaičiuojama pagal formulę: Baz.vnt verte x (MŠKf) x Miško plotas.

Miško pataisos koeficientas MŠKf apskaičiuojamas taip:

Jei Baz.vnt vertė ≤ 6400, tai MŠKf = 0,75;

Jei Baz.vnt vertė > 6400, tai MŠKf = ((Baz.vnt verte x 0,995 - 1600)) / Baz.vnt verte.

Apskaičiuojant miško žemės vertę, neatsižvelgiama į žemės našumą.

Miškų ūkio paskirties žemės sklypo vidutinės rinkos vertės apskaičiavimui duomenys pateikiami žemiau:

Adresas – Biržų r. savivaldybės, Naciūnų k.;

Paskirtis – Miškų ūkio paskirties;

Plotas – 3.9 ha.

Pagal paskirtį dokumente „Vertinimo modeliai“ surandamas žemės ūkio paskirties žemės grupės vertinimo modelis:

Biržų r. sav.

Žemės ūkio paskirties žemė

Modelis Nr.: 7908.  $Zona\_SKL^{(0,87)} * (0,9)^{Pask\_BIN} * \check{Z}Bpl\_RKL^{(-0,01)} * (3600 * \check{Z}Bpl\_RKS)$

Pastaba: Žiūrekite šios paskirties žemės sklypų vertės pataisas priede.

Modelio koeficientų reikšmės

| Verčių zonos |      | Pagrindas: Zona_SKL |      | Laipsnis: 0.87 |      |
|--------------|------|---------------------|------|----------------|------|
| 6.1.1        | 2.75 | 6.1.2               | 2.25 | 6.1.3          | 2.25 |
| 6.2          | 0.59 | 6.3                 | 0.59 | 6.4            | 0.59 |
| 6.5          | 0.59 | 6.6                 | 0.87 | 6.7            | 0.87 |
| 6.8          | 0.63 | 6.9                 | 0.63 | 6.10           | 0.75 |
| 6.11         | 0.7  | 6.12                | 0.7  | 6.13           | 0.52 |
| 6.14         | 0.52 | 6.15                | 0.64 |                |      |

| Paskirtis    |     | Laipsnis: Pask_BIN |  | Pagrindas: 0.9 |  |
|--------------|-----|--------------------|--|----------------|--|
| Konservacinė | 1.0 |                    |  |                |  |

Į modelį įrašome reikšmes -  $\check{Z}Bpl\_RKL = 3.9$  ha,  $\check{Z}Bpl\_RKS = 3.9$  ha. Pagal žemės sklypo adresą žemės verčių žemėlapyje sklypas yra 6.4 verčių zonoje ( Biržų r. savivaldybės, Naciūnų k. taip pat yra tekstiniame verčių zonos 6.4 aprašyme),  $Zona\_SKL = 0.59$ ;  $Pask\_BIN = 0$ , kadangi sklypas nėra konservacinės paskirties. Atliekame aritmetinius veiksmus:

$$0.59^{0.87} * 0.9^{0.0} * 3.9^{-0.01} * 3600 * 3.9 \cong 8\,752 \text{ Lt.}$$

Pastaba. Apskaičiuojant miškų ūkio paskirties žemės vidutinę rinkos vertę žemės našumo balo pataisa neskaičiuojama.

Bazinė 1 ha vertė yra:  $8\,752 \text{ Lt} / 3.9 \text{ ha} = 2\,244 \text{ Lt}$ .

Miško žemės vertės pataisos apskaičiavimui panaudojama formulė, kuri pateikiama dokumente „Verčių pataisos ir rekreaciniai koeficientai“, fragmentas pateiktas toliau.



**Priedas: Žemės ūkio paskirties žemės sklypų vertės pataisos**

**Biržų r. sav.**

Žemės ūkio paskirties žemės sklypų vertės bendra pataisa:  
 $\text{Baz.vnt vertė} \times \{ +[(\text{Sklypo našumo balas} - \text{Vidutinės zonos našumo balas}) \times \text{Našumo balo koeficientas} \times \text{Bazinės pl}] \}$  Miško pataisos koeficientas MŠKf: Jei Bazinė vieneto vertė  $\leq 6400$  tai 0,75, jei  $> 6400$  tai skaičiuojamas:  $((\text{Baz.vnt vertė} \times 0,995 - 1600)) / \text{Baz.vnt vertė}$

Tais atvejais, kai miško žemės bazinė 1 ha vertė mažesnė arba lygi 6 400 Lt, šiuo atveju  
 $2\,244 \text{ Lt} < 6\,400 \text{ Lt}$ , pataisa apskaičiuojama taip:  
 $2\,244 \text{ Lt} \times 0,75 \times 3,9 \text{ ha} = 6\,564 \text{ Lt}$ .

Žemės sklypo vidutinė rinkos vertė yra:  $8\,752 \text{ Lt} - 6\,564 \text{ Lt} = 2\,188 \text{ Lt} \approx 2\,200 \text{ Lt}$ .

• **Išvada**

*Biržų r. savivaldybės, Naciūnų k. esančio miškų ūkio paskirties 3,9 ha žemės sklypo vidutinė rinkos vertė yra 2 200 litų.*

**Pavyzdys, kai bazinė 1 ha vertė yra didesnė už 6400 Lt.**

Tais atvejais, kai Baz.vnt vertė  $> 6400$ , priimkime šiame pavyzdyje Baz.vnt vertė = 10 000 Lt,  
Miškų ūkio paskirties sklypo vertė  $10\,000 \times 3,9 = 39\,000 \text{ Lt}$ .

Pataisa apskaičiuojama taip:

$$\begin{aligned} &10\,000 \times ((\text{Baz.vnt vertė} \times 0,995 - 1\,600) / \text{Baz.vnt vertė}) \times 3,9 = \\ &= 10\,000 \times ((10\,000 \times 0,995 - 1\,600) / 10\,000) \times 3,9 = \\ &= 10\,000 \times (8\,350 / 10\,000) \times 3,9 = 32\,565 \text{ Lt}. \end{aligned}$$

$$\text{VRV} = 39\,000 \text{ Lt} - 32\,565 \text{ Lt} = 6\,435 \text{ Lt}.$$

$$\text{VRV suapvalinus} \approx 6\,400 \text{ Lt}.$$

• **Išvada**

*Biržų r.sav., miškų ūkio paskirties žemės sklypo 6,4 verčių zonoje, 3,9 ha žemės sklypo vidutinė rinkos vertė yra 6 400 litų.*

Valstybės įmonės Registrų centro Panevėžio filialas

Direktorius

Vertinimo valstybės reikmėms skyriaus  
nekilnojamojo turto vertintoja  
(kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 000170)

Vertinimo valstybės reikmėms skyriaus  
nekilnojamojo turto vertintoja asistentė  
(kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 001443)



*[Signature]* Rimantas Sankauskas

*[Signature]*

Nijolė Bieliauskienė

## 6. LITERATŪROS SARAŠAS

1. Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymas, 1999 m. gegužės 25 d. Nr. VIII-1202. Valstybės žinios, 1999, Nr.52-1672.
2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. vasario 14 d. nutarimu Nr. 244 patvirtinta Turto vertinimo metodika. Valstybės žinios, 1996, Nr.16-426.
3. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 515 patvirtintos Žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklės. Valstybės žinios, 2003, Nr.5-221.
4. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2004 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. 3D-25 „Dėl žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, Valstybės žinios, 2004, Nr. 17-512.
5. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. kovo 15 d. įsakymas Nr. 3D-142 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 515 „Dėl žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, Valstybės žinios, 2005, Nr. 36-1194.
6. Lietuvos Respublikos žemės fondas 2006 m. sausio 1d., Žemės ūkio ministerija, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, valstybės įmonė Registrų centras. 2006.
7. Lietuvos Respublikos žemės fondas 2007 m. sausio 1d., Žemės ūkio ministerija, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, valstybės įmonė Registrų centras. 2007.
8. Lietuvos Respublikos žemės fondas 2008 m. sausio 1d., Žemės ūkio ministerija, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, valstybės įmonė Registrų centras. 2008.
9. Lietuvos Respublikos žemės fondas 2009 m. sausio 1d., Žemės ūkio ministerija, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, valstybės įmonė Registrų centras. 2009.
10. Lietuvos Respublikos žemės fondas 2010 m. sausio 1d., Žemės ūkio ministerija, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, valstybės įmonė Registrų centras. 2010.
11. Lietuvos Respublikos žemės fondas 2011 m. sausio 1d., Žemės ūkio ministerija, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, valstybės įmonė Registrų centras. 2011.
12. Joseph K. Eckert, Richard R. Almy, Robert J. Gloudemans, 1990. Property appraisal and assessment administration, Chicago: International Association of Assessing Officers.
13. Gloudemans R. J. Mass Appraisal of Real Property. Chicago: International Association of Assessing Officers. 1999.
14. Richard D. Ward. Seminara medžiaga: NCSS programa ir jos panaudojimas masiniam vertinimui.
15. Woolery A. „Property Tax Principles and Practice“.
16. Youngman, J.M. and Malme, J.H., 1994. An international survey of taxes on land and buildings. Boston: Kluwer Law and Taxation Publishers.

## **7. PRIEDAI**



## 1. SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS ŽEMĖS VERTINIMO ŽEMĖLAPIO VIEŠOJO SVARSTYMO ATASKAITA

2011 m. spalio mėn. 10 d.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 515 „Dėl žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintomis Žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklėmis (Žin. 2003, Nr. 5-221; 2004, Nr. 17-512) ir 2004 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. 3D-25 „Dėl žemės ūkio ministro 2002 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. 515 „Dėl žemės verčių žemėlapių sudarymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ 6 ir 7 punktais, vertintojas – valstybės įmonės Registrų centro Panevėžio filialas Biržų rajono savivaldybės teritorijos žemės verčių žemėlapi ir žemės vertinimo masiniu būdu ataskaitą 2011 m. rugsėjo 08 d. teikė savivaldybės merui susipažinti ir pastaboms pareikšti, nuo 2011 m. rugsėjo mėn. 26 d. iki spalio mėn. 07 d. surengė viešąjį svarstymą. Apie nekilnojamojo turto vertinimo masiniu būdu dokumentų viešąjį svarstymą buvo skelbta leidinyje „Biržiečių žodis“ 2010-09-16. Per nustatytą 10 darbo dienų laikotarpį susipažinti su Biržų rajono savivaldybės teritorijos žemės vertinimo masiniu būdu dokumentais neatvyko nė vienas gyventojas. Pastabų ir pasiūlymų dėl Biržų rajono savivaldybės teritorijos žemės verčių žemėlapi iš gyventojų negauta.

Per nustatytą vieno mėnesio laikotarpį nuo dokumentų gavimo Biržų rajono savivaldybės administracija pastabų nepateikė.

Nekilnojamojo turto vertinimo masiniu būdu dokumentų viešojo svarstymo pastabų ir pasiūlymų registracijos žuvalas, Biržų rajono savivaldybės raštas pridedami.

Valstybės įmonės Registrų centro Panevėžio filialas

Direktorius

Vertinimo valstybės reikmėms skyriaus  
nekilnojamojo turto vertintoja  
(kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 000170)

Vertinimo valstybės reikmėms skyriaus  
nekilnojamojo turto vertintoja asistentė  
(kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 001443)



Rimantas Sankauskas

Diana Jakutytė

Nijolė Bieliauskienė



**2. SAVIVALDYBĖS ŽEMĖS VERČIŲ ŽEMĖLAPIO VIEŠOJO SVARSTYMO  
PASTABŲ IR PASIŪLYMŲ REGISTRACIJOS ŽURNALAS**

| Reg.<br>Nr. | Data       | Interesanto<br>vardas ir<br>pavardė | Interesanto<br>adresas | Pastabų ir pasiūlymų trumpas<br>aprašymas, jų pateikimas<br>(nepateikimas) raštu | Parašas                 |
|-------------|------------|-------------------------------------|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|
|             | 2011-09-26 | iki                                 | Biržų r.<br>sav.       | Viešojo svarstymo metu<br>pastabų negauta                                        |                         |
|             | 2011-10-07 |                                     |                        |                                                                                  |                         |
|             |            |                                     |                        |                                                                                  |                         |
|             | 2011-10-10 |                                     |                        | Nekilnojamojo turto vertintojai:                                                 |                         |
|             |            |                                     |                        | Diana Jakutyte                                                                   | <i>D. Jakutyte</i>      |
|             |            |                                     |                        | Nijolė Bieliauskienė                                                             | <i>N. Bieliauskienė</i> |
|             |            |                                     |                        |                                                                                  |                         |
|             |            |                                     |                        |                                                                                  |                         |
|             |            |                                     |                        |                                                                                  |                         |
|             |            |                                     |                        |                                                                                  |                         |
|             |            |                                     |                        |                                                                                  |                         |
|             |            |                                     |                        |                                                                                  |                         |
|             |            |                                     |                        |                                                                                  |                         |
|             |            |                                     |                        |                                                                                  |                         |

3. Biržų rajono savivaldybės administracijos raštas dėl nekilnojamojo turto (statinių) ir žemės masinio vertinimo

*S. Jankauskiui*  
*2011-09-26*  
VALSTYBĖS ĮMONĖS REGISTRŲ CENTRAS  
PANEVŽIO FILIALAS  
11 09 AUTA 16  
200 9-6425-11.1.151

  
**BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJA**  
Savivaldybės biudžetinė įstaiga, Vytauto g. 38, 41143 Biržai, tel. (8 450) 43 133,  
faks. (8 450) 43 134, el. p. savivaldybe@birzai.lt.  
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188642660

---

|                                                     |              |                    |
|-----------------------------------------------------|--------------|--------------------|
| Vakstybės įmonės Registrų centro Panevėžio filialui | 2011-09-20   | Nr. SN-1541        |
|                                                     | Į 2011-09-08 | Nr. 7.1.13./S-5649 |

**DĖL NEKILNOJAMOJO TURTO (STATINIŲ) IR ŽEMĖS MASINIO VERTINIMO**

Susipažinome su Biržų savivaldybės teritorijos žemės ir nekilnojamojo turto (statinių) vertinimo masiniu būdu rezultatais.  
Pastabų neturime.

Administracijos direktorius  Vytautas Džeja

#### 4. Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos pastabos dėl žemės masinio vertinimo dokumentų



### NACIONALINĖ ŽEMĖS TARNYBA PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS

2011-11-09

11.11.09 p-16422

A. Fleksene  
B. J.

VI Registrų centrui  
V. Kudirkos g. 18  
03105 Vilnius

2011-11-09 Nr. 1SD-(10.2)-6440  
I \_\_\_\_\_ Nr. \_\_\_\_\_

#### DĖL ŽEMĖS MASINIO VERTINIMO DOKUMENTŲ

Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos teikia pastabas dėl žemės masinio vertinimo dokumentų:

1. Savivaldybių teritorijų žemės vertinimo masiniu būdu ataskaitų projektų (toliau - Ataskaitos) 1.5 skyriaus lentelės 8 eilutėje turi būti nurodyta, kad ataskaitas patvirtino Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinis direktorius, o 9 eilutėje turi būti nurodyta, kad ataskaitas patvirtino Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktorius.

2. Patikslinti Joniškio rajono savivaldybės, Alytaus miesto savivaldybės, Alytaus rajono savivaldybės, Biržų rajono savivaldybės, Druskininkų savivaldybės, Jurbarko rajono savivaldybės, Kalvarijos savivaldybės, Kazlų Rūdos savivaldybės, Kelmės rajono savivaldybės, Klaipėdos miesto savivaldybės, Klaipėdos rajono savivaldybės, Kretingos rajono savivaldybės, Kupiškio rajono savivaldybės, Marijampolės savivaldybės, Neringos savivaldybės, Pagėgių savivaldybės, Pakruojo rajono savivaldybės, Palangos miesto savivaldybės, Panevėžio miesto savivaldybės, Panevėžio rajono savivaldybės, Pasvalio rajono savivaldybės, Plungės rajono savivaldybės, Radviliškio rajono savivaldybės, Raseinių rajono savivaldybės, Rokiškio rajono savivaldybės, Šakių rajono savivaldybės, Šiaulių miesto savivaldybės, Šiaulių rajono savivaldybės, Šilalės rajono savivaldybės, Šilutės rajono savivaldybės, Tauragės rajono savivaldybės, Telšių rajono savivaldybės, Vilkaviškio rajono savivaldybės Ataskaitų 2.3 skyriaus pavadinimą, kadangi nurodyti 2005–2010 metai, o pagal naudojamus duomenis turi būti 2005–2011 metai.

3. Akmenės rajono savivaldybės, Anykščių rajono savivaldybės, Elektrėnų savivaldybės, Ignalinos rajono savivaldybės, Mažeikių rajono savivaldybės, Molėtų rajono savivaldybės, Šalčininkų rajono savivaldybės, Širvintų rajono savivaldybės, Švenčionių rajono savivaldybės,

Trakų savivaldybės, Ukmergės rajono savivaldybės, Utenos rajono savivaldybės, Vilniaus miesto savivaldybės, Vilniaus rajono savivaldybės, Visagino savivaldybės, Zarasų rajono savivaldybės Ataskaitų 2.3 skyriuje nepateikti duomenys apie įregistruotų žemės sklypų skaičių 2011 m. sausio 1 d.

4. Skuodo rajono savivaldybės Ataskaitos 2.3 skyriuje nepateikti duomenys apie įregistruotų žemės sklypų skaičių 2010 m. sausio 1 d. ir 2011 m. sausio 1 d.

5. Akmenės rajono savivaldybės Ataskaitos 2.4 skyriaus diagramoje nurodyta, kad laisvo valstybinio žemės fondo yra 0,00 proc., o aprašomojoje dalyje nurodyta, kad laisvo valstybinio žemės fondo yra 0,001 proc.

6. Kauno miesto savivaldybės Ataskaitos 2.4 skyriaus diagramoje nurodyta, kad žemės ūkio paskirties žemės yra 8,7 proc., o aprašomojoje dalyje nurodyta, kad žemės ūkio paskirties žemės yra 8,73 proc.

7. Pakruojo rajono savivaldybės Ataskaitos 2.4 skyriaus diagramoje nurodyta, kad vandenių yra 0,97 proc., o aprašomojoje dalyje nurodyta, kad vandenių yra 0,916 proc.

8. Birštono savivaldybės, Kauno rajono savivaldybės, Prienų rajono savivaldybės Ataskaitų 2.4 skyriaus diagramoje nurodyti duomenys nesutampa su duomenimis, nurodytais aprašomojoje dalyje.

9. Plungės rajono savivaldybės Ataskaitos 2.4 skyriaus diagramoje nenurodyti duomenys apie valstybinį vandenių fondą ir konservacinės paskirties žemę.

10. Birštono savivaldybės, Kauno rajono savivaldybės, Prienų rajono savivaldybės, Rokiškio rajono savivaldybės Ataskaitų 2.5 skyriaus diagramoje nurodyti duomenys nesutampa su duomenimis, nurodytais aprašomojoje dalyje.

11. Jonavos rajono savivaldybės, Kaišiadorių rajono savivaldybės, Kėdainių rajono savivaldybės Ataskaitų 2.6 skyriaus diagramoje duomenys apie žemės ūkio paskirties žemę nesutampa su duomenimis, nurodytais aprašomojoje dalyje.

12. Palangos miesto savivaldybės Ataskaitos 2.6 skyriaus diagramoje duomenys apie kitos paskirties žemę nesutampa su duomenimis, nurodytais aprašomojoje dalyje.

13. Patikslinti Kauno miesto savivaldybės Ataskaitos 2.7 skyriaus pavadinimą, kadangi nurodyti 2003–2011 metai, o pagal naudojamus duomenis turi būti 2004–2011 metai.

14. Kazlų Rūdos savivaldybės Ataskaitos 5.3 skyriuje netinkamai sunumeruoti pavyzdžiai.

15. Druskininkų savivaldybės Ataskaitos 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateikti 2005, 2007, 2009 metų duomenys neatitinka Druskininkų savivaldybės Ataskaitos, rengtos 2010 metais, ir 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateiktų 2005, 2007, 2009 metų duomenų.

16. Raseinių rajono savivaldybės Ataskaitos 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateikti 2009 metų duomenys neatitinka Raseinių rajono savivaldybės Ataskaitos, rengtos 2010 metais, ir 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateiktų 2009 metų duomenų.



17. Jurbarko rajono savivaldybės Ataskaitos 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateikti 2006–2008, 2009 metų duomenys neatitinka Jurbarko rajono savivaldybės Ataskaitos, rengtos 2010 metais, ir 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateiktų 2006, 2008, 2009 metų duomenų.

18. Šalčininkų rajono savivaldybės Ataskaitos 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateikti 2006–2009 metų duomenys neatitinka Šalčininkų rajono savivaldybės Ataskaitos, rengtos 2010 metais, ir 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateiktų 2006–2009 metų duomenų.

19. Elektrėnų savivaldybės Ataskaitos 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateikti 2006–2009 metų duomenys neatitinka Elektrėnų savivaldybės Ataskaitos, rengtos 2010 metais, ir 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateiktų 2006–2009 metų duomenų.

20. Elektrėnų savivaldybės Ataskaitos 2.8 skyriaus lentelėje pateikti duomenys apie 2006–2009 metais parduotų žemės sklypų skaičių neatitinka Elektrėnų savivaldybės Ataskaitos, rengtos 2010 metais, ir 2.8 skyriaus lentelėje pateiktų duomenų apie 2006–2009 metais parduotų žemės sklypų skaičių.

21. Skuodo rajono savivaldybės Ataskaitos 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateikti 2006–2009 metų duomenys neatitinka Skuodo rajono savivaldybės Ataskaitos, rengtos 2010 metais, ir 2.7 skyriaus grafinėje dalyje pateiktų 2006–2009 metų duomenų.

22. Skuodo rajono savivaldybės Ataskaitos 2.8 skyriaus lentelėje pateikti duomenys apie 2006–2009 metais parduotų žemės sklypų skaičių neatitinka Skuodo rajono savivaldybės Ataskaitos, rengtos 2010 metais, ir 2.8 skyriaus lentelėje pateiktų duomenų apie 2006–2009 metais parduotų žemės sklypų skaičių.

Direktorius



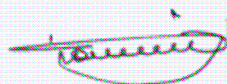
Vitas Lopinys

**5. PAKEITIMAI, ATLIKTI ATSIŽVELGIANT Į NACIONALINĖS  
ŽEMĖS TARNYBOS PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS PASTABAS  
DĖL ŽEMĖS MASINIO VERTINIMO DOKUMENTŲ**

Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos 2011-11-07 rašte Nr. LSD-(10.2)-6470 „Dėl žemės masinio vertinimo dokumentų“ pateikė vertintojui pastabas dėl žemės verčių žemėlapių ir žemės vertinimo masiniu būdu ataskaitų. Pastabų santraukos ir kaip reaguota į jas pateikiama žemiau lentelėje.

| Savivaldybė          | Pastabų santraukos                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Trumpas atliktų (neatliktų) pakeitimų paaiškinimas                                     |
|----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Biržų r. sav.</b> | 1. Savivaldybių teritorijų žemės vertinimo masiniu būdu ataskaitų projektų (toliau – Ataskaitos) 1.5 skyriaus lentelės 8 eilutėje turi būti nurodyta, kad ataskaitas patvirtino Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos generalinis direktorius, o 9 eilutėje turi būti nurodyta, kad ataskaitas patvirtino Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktorius. | Į pastabą atsižvelgta, klaida ištaisyta.                                               |
|                      | 2. Patikslinti Biržų r. sav. ataskaitos 2.3 skyriaus pavadinimą, kadangi nurodyti 2005-2010 metai, o pagal naudojamus duomenis turi būti 2005-2011 metai                                                                                                                                                                                                                                           | Į pastabą atsižvelgta, patikslintas Biržų r. sav. ataskaitos 2.3 skyriaus pavadinimas. |

Valstybės įmonės Registrų centro Panevėžio filialo  
direktorius



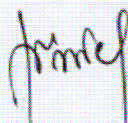
Rimantas Sankauskas

Nekilnojamojo turto vertintojas  
(kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 000170)



Diana Jakutytė

Nekilnojamojo turto vertintojas asistentas  
(kvalifikacijos pažymėjimas Nr. A 001443)



Nijolė Bieliauskienė